

Revolúcia nežnosti

Svätý Otec František:
Potrebujem počuť, že
Božie milosrdenstvo
ešte na mne spočíva
str. 4

Zažil som koncil

Podľa Juraja Töröka
najväčším objavom
koncilu je priateľstvo
Cirkvi so svetom
str. 8

Tak umieral Chopin

Očité svedectvo poľského
rehoľníka o smrti
geniálneho skladateľa
Fryderika Chopina
str. 14

Je čas fig

Nuž, predvianočný čas. Zhon, behanie, riadenie, náku-
py, vypekanie... Ako kulisa znejú vianočné evergríny,
poskromne popretkávané nejakou tou koledou. Ruch,
ktorý máme v podstate radi, pretože niekde na jeho konci sme
aspoň na chvíľu tak trochu iní. Aj sme si to pomenovali – poé-
zia Vianoc.

Lenže prvé Vianoce, tie spred dvetisíc rokov, sa začali hľada-
ním ako-tak dôstojného prístytku, klopaním od dverí k dverám,
odmietaním od domu k domu... Ťažko je prichýliť pár, keď že-
na je v požehnanom stave (porov. Lk 2,5). Z toho priam volajú
komplikácie, problémy, o strate pohodlia ani nehovoriac...

Nie, nič sa odvtedy nezmenilo. Predvianočný huriavk vrcholí
a zrazu sa tu objavujú tí, ktorí ešte hovoria rečou betlehemske-
ho Dieťaťa a chcú „*dať sa zapísať*“ (Lk 2,3). Prichádzajú k na-
sledovníkom takmer ich rodáka, a vlastní majú problémy ich
prijať (porov. Jn 1,11). Volajú z toho totiž komplikácie, prob-
lémy, o strate pohodlia ani nehovoriac...

Nuž, poézia Vianoc. Poézia, ktorá sa stáva tvrdým lakmusom
nášho kresťanstva. Vyžaduje zbavenie sa sentimentu, gýča, tr-
blietok a – zmeny kalendára.

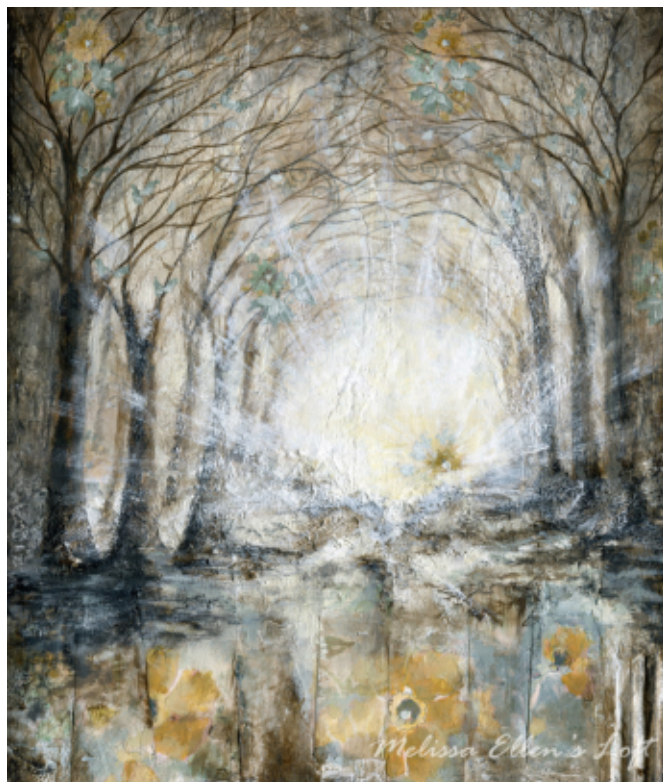
Áno, treba zmeniť kalendár. Nie ten náš, ale Boží. No nie kvô-
li tej po dvoch tisícročiach opakujúcej sa betlehemskej paralele,
i keď, úprimne, aj to by stálo za úvahu. Ale je tu ešte jedna pa-
ralela, ktorá je oveľa nepríjemnejšia – a medzi nami aj nelo-
gickejšia –, ktorú Alessandro Pronzato nazval „*rešpektovanie*
ročného obdobia“.

Stalo sa to pri odchode z Betánie. Keďže Ježiš „*pocítil hlad*“,
pristúpil k figovníku s listami, „*či na ňom niečo nenájde*“ (po-
rov. Mk 11,12-13). „*Nenašiel nič, len listie*“, opisuje sv. Marek
a prosto, bez komplikácií, konštatuje prírodný zákon: „*Nebol*
totiž čas fig“. No Ježiš prekvapujúco, kvôli „*rešpektovaniu*
ročného obdobia“, figovník preklial...

Voltaire sa údajne pri čítaní tejto state váľal od smiechu. My,
Ježišovi nasledovníci, ju „*len*“ prechádzame mlčaním, mysliac
si (či dúfajúc?), že ide o akési nedopatrenie, omyl v kalendári.

Lenže podľa Božieho kalendára je *čas fig* stále. Ježiš totiž
stále *pocituje hlad*. Hlad po mne, po mojej láske. Chce sa mnou
nasýtiť. Chce mojou láskou nasýtiť mojich blížnych, pretože
„*čokoľvek ste urobili jednému z týchto mojich najmenších bra-
tov, mne ste urobili*“ (Mt 25,40). A tak, aj v rámci poézie Via-
noc, a možno práve kvôli nej, prichádza ku mne, *či na mne nie-
čo nájde*. Aspoň jeden plod. Jeden jediný...

Je hladný a očakáva, že som ovocný strom, a nie okrasný. Máli
sa mu moja účasť na bohoslužbách, púť do Lúrd, stovky mod-

Melissa Ellenová: *Nádej*

litieb, nejaká-tá almužna, s odretými ušami dodržiavanie pri-
kázaní, účasť v takom krúžku, v onakom spoločenstve...

„*Nenašiel nič, len listie*...“ Moje akože kresťanstvo.

Lenže podľa Božieho kalendára je stále *čas fig*. A tento rok
pred Vianocami zvlášť. Prichádzajú sa k nám totiž „*zapísať*“ tí,
ktorí sa ničím neprevinili, len tým, že dodržiavali Kristovu ra-
du: „*Keď vás budú prenasledovať v jednom meste, utečte do*
druhého“ (Mt 10,23). Mučili ich, znásilňovali, vraždili – a tak
prišli „*do druhého mesta*“. Prišli s tou istou vierou, ktorú vy-
znávam aj ja. Veria v toho istého Boha, v jeho Syna, dokonca
aj hovoria jeho rečou. Prichádzajú, lebo dali na Ježišovu radu.
Prichádzajú, lebo *čas fig* je stále. Prichádzajú, lebo dúfajú,
že tu nájdu ovocné stromy.

Prichádzajú, lebo Boží kalendár nie je totožný s naším.

Nuž, predvianočný čas. Čas fig...

PAVOL PRIKRYL

Myšlienka čísla:
*V slobodnej spoločnosti niektorí sú vinní,
ale všetci sú zodpovední.*

Abraham Joshua Heschel

Staňte sa členom Klubu časopisu VOX

Časopis *VOX* je závislý od podpory svojich čitateľov.

Predplatením si časopisu

a získaním aspoň jedného predplatiteľa

alebo akýmkoľvek finančným darom

sa automaticky stávate členom klubu.

Členom klubu môže byť jednotlivec, rodina,

spoločenstvo či firma.

Viac informácií získate na www.vox.prikryl.sk

Modlitba na mimoriadny Svätý rok milosrdenstva

Pane Ježišu Kriste, ty si nás učil, aby sme boli milosrdní ako nebeský Otec, a povedal si nám, že kto vidí teba, vidí jeho. Ukáž nám svoju tvár a budeme spasení.

Tvoj pohľad plný lásky oslobodil Zacheja a Matúša z otroctva peňazí; cudzoložnicu a Magdalénu od hľadania šťastia iba v stvorení; dojal Petra k slzám po zrade a zaistil raj kajúcemu lotrovi. Daj nám tak počúvať slová, ktoré si povedal Samariťanke, akoby si ich hovoril každému z nás: *Keby si poznala Boží dar.*

Ty si viditeľnou tvárou neviditeľného Otca, Boha, ktorý prejavuje svoju všemohúcnosť najmä cez odpustenie a milosrdenstvo: daj, aby Cirkev bola vo svete viditeľnou tvárou teba, svojho Pána, vzkrieseného a osláveného.

Prial si si, aby tvoji služobníci boli tiež zaodetí slabosťou, a mali tak správne spolucítenie s tými, čo sú v nevedomosti a omyle: daj, aby sa každý, kto za niektorým z nich príde, cítil očakávaný, milovaný a zahrnutý Božím odpustením.

Zošli svojho Ducha a všetkých nás posväť jeho pomazaním, aby jubileum milosrdenstva bolo rokom Pánovej milosti a aby tvoja Cirkev mohla s novým nadšením prinášať chudobným dobrú zvesť, zajatým a utláčaným zvesťovať slobodu a slepým prinavrátiť zrak.

Na príhovor Panny Márie, Matky milosrdenstva, prosíme o teba, ktorý žiješ a kraluješ s Otcom a Duchom Svätým na veky vekov. Amen.

Pápež František: Potrebujem počuť, že Božie milosrdenstvo ešte na mne spočíva

Revolúcia nežnosti

Svätý Otec František pred blížiacim sa začiatkom Jubilejného roka milosrdenstva poskytol rozhovor týždenníku *Credere*, ktorý je oficiálnym časopisom Jubilea milosrdenstva.

Svätý Otec, keď teraz stojíme na prahu Jubilea, môžete nám vysvetliť, čo v srdci vás primálo zdôrazniť tému milosrdenstva? Ako naliehavo ju vnímate so zreteľom na súčasnú situáciu vo svete a v Cirkvi?

Téma milosrdenstva sa silne zdôrazňuje v živote Cirkvi počnúc Pavlom VI. Bol to pápež Ján Pavol II., ktorý ju silno podčiarkol v *Dives in misericordia*, s kanonizáciou svätej Faustíny a ustanovením sviatku Božieho milosrdenstva vo veľkonočnej oktáve. V tejto línii som cítil, že je to ako Pánova túžba ukázať ľuďom svoje milosrdenstvo.

Neprišlo to teda na um mne, ale nadväzujem na relatívne nedávnu tradíciu, aj keď existovala vždy. A uvedomil som si, že bolo potrebné urobiť niečo, aby sa v tejto tradícii pokračovalo.

Moje úplne prvé *Anjel Pána* ako pápeža bolo o milosrdenstve Boha a pri tej príležitosti som tiež hovoril o knihe o milosrdenstve, ktorú mi daroval kardinál Walter Kasper počas konkláve; taktiež v mojej prvej pápežskej homílii v nedeľu 17. marca vo Farnosti sv. Anny som hovoril o milosrdenstve. Nebola to stratégia, vyšlo to zvnútra: Duch Svätý niečo chce. Je jasné, že dnešný svet potrebuje milosrdenstvo, potrebuje spolupútenie, čiže schopnosť spolupúť. Sme zvyknutí na zlé, kruté správy a na najväčšie nevráživosti, ktoré urážajú meno a život Boha. Svet potrebuje zistiť, že Boh je Otec, že existuje milosrdenstvo, že krutosť ani odsúdenie nie je cestou, lebo Cirkev sama občas razí tvrdú líniu, padá do pokušenia razíť túto líniu, do pokušenia zdôrazňovať iba morálne normy – no koľkí ľudia ostávajú mimo?

Zišiel mi na um obraz Cirkvi ako poľnej nemocnice po bitke: je pravda, koľkí ľudia sú ranení a zúbožení. Ranených treba ošetriť, treba im pomôcť uzdraviť sa, a nie podrobovať ich testu na cholesterol. Verím, že toto bude moment milosti. My všetci sme hriešnici, všetci si nesieme vnútorné bremená. Cítil som, že Ježiš chce otvoriť dvere svojho srdca, že Otec chce ukázať svoje hlbiny milosrdenstva a preto nám posielal Ducha: aby nami pohol a posunul nás z miesta. Je to rok odpustenia, rok zmierenia. Na jednej strane vidíme obchod so zbraňami, výrobu zbraní, ktoré zabíjajú, vraždenie nevinných tými najkrutejšími možnými spôsobmi, vykorisťovanie osôb, mladých ľudí; deťi: deje sa – dovoľte mi ten výraz – svätokrádež proti ľudskosti, lebo človek je posvätný, je obrazom živého Boha. A tak Otec vraví: „Zastavte sa a prídte ku mne.“ Toto je to, čo vidím vo svete.

Povedali ste, že ako všetci veriaci, cítite sa byť hriešnikom, ktorý potrebuje Božie milosrdenstvo. Akú dôležitosť malo na vašej ceste kňaza a biskupa Božie milosrdenstvo? Spomínate si zvlášť na nejaký moment, keď ste jasne pocítili Boží milosrdný pohľad vo vašom živote?

Som hriešnik, cítim sa hriešnikom, som si istý, že ním som. Som hriešnik, na ktorého sa Pán pozrel s milosrdenstvom. Som, ako som povedal väzňom v Bolívii, človek, ktorému bolo odpustené. Som človek, ktorému bolo odpustené, Boh sa na mňa milosrdne pozrel a odpustil mi. Ešte teraz činím chyby a hriechy a spovedám sa každých päť-

násť či dvadsať dní. A ak sa spovedám, je to preto, lebo potrebujem počuť, že Božie milosrdenstvo ešte na mne spočíva.

Spomínam si – a už som to povedal mnoho ráz – na to, keď sa na mňa Pán milosrdne zahľadel. Mal som vždy pocit, že sa o mňa osobitne staral, no najznamenitejší moment sa udial 21. septembra 1953, keď som mal sedemnásť rokov.

Bol deň slávnosti jari a deň študentov v Argentíne a mal som ho stráviť s ďalšími študentmi; bol som praktizujúci katolík, chodieval som na nedeľnú omšu, no nič viac... Bol som v Katolíckej akcii, ale nič som nerobil, bol som len praktizujúci katolík. Ako som kráčal po ulici k železničnej stanici Flores, šiel som popri farnosti, ktorú som navštevoval, a pocítil som pobádanie vstúpiť. Tak som vstúpil a videl som na jednej strane prichádzať kňaza, ktorého som nepoznal. V tom momente neviem, čo sa mi stalo, ale pocítil som nutnosť vyspovedať sa, v prvej spovednici vľavo – veľa ľudí tam chodilo modliť sa. A neviem, čo sa udialo, vyšiel som odtiaľ iný, zmenený. Vrátil som sa domov s istotou, že sa musím zasvätiť Pánovi. Tento tento kňaz ma sprevádzal takmer jeden rok. Bol to kňaz z Corrientes, otec Carlos Benito Duarte Ibarra, ktorý býval v kňazskom dome Flores. Mal leukémiu a liečil sa v nemocnici. Umrel nasledujúci rok. Po pohrebe som trpkou plakal, cítil som sa úplne stratený, akoby so strachom, že ma Boh opustil.

Toto bol moment, v ktorom som stretol Božie milosrdenstvo a je to veľmi previazané s mojim biskupským hes-

»»»

lom: 21. septembra je deň sv. Matúša, a Béda Ctihodný, keď rozpráva o Matúšovom obrátení, hovorí, že Ježiš pozrel na Matúša *miserando atque eligendo*. Ide o výraz, ktorý nemožno preložiť, pretože v taliančine jedno z tých dvoch slovies nemá prechodník, ani v španielčine. Doslovný preklad by bol *omilosrdňujúc ho a vyvolávajúc si ho*, je to vyjadrené takmer na spôsob umeleckej práce. *Omilosrdňoval ho* – toto je doslovný preklad textu. Keď som po rokoch pri recitovaní breviára v latinčine objavil toto čítanie, uvedomil som si, že Pán si ma ako umelec formoval svojím milosrdenstvom. Vždy, keď som prichádzal do Ríma, pretože som býval ubytovaný na ulici Via della Scrofa, chodieval som do kostola Chiesa di San Luigi dei Francesi (sv. Ľudovíta Francúzskeho) pomodliť sa pred Caravaggiovým obrazom, práve výjavom Povolania sv. Matúša.

Miestom, kde podľa Biblie prebýva Božie milosrdenstvo, je lono, materinské Božie vnútro, ktoré prejavuje pohnutie a odpúšťa hriech. Môže byť Jubileum milosrdenstva príležitosťou na odhalenie „materinskosti“ Boha? Existuje aj ženský aspekt Cirkvi, ktorý si zaslúži docenenie?

Boh sám to potvrdzuje, keď u Izaiáša hovorí, či azda môže matka zabudnúť na svoje dieťa, a ak aj matka môže zabudnúť, „ja však na teba nikdy nezabudnem“. Tu vidieť materinský rozmer Boha. Nie všetci chápajú, keď sa hovorí o „materinskosti Boha“, nie je to ľudový jazyk – v pozitívnom zmysle slova –, zdá sa to byť jazyk trochu vyberaný, preto uprednostňujem používať nežnosť, práve takú, akú má jedna mama, nežnosť Boha, tá nežnosť sa rodí z otcovského vnútra. Boh je otec i matka.

Milosrdenstvo s odkazom na Bibliu nám vždy dáva spoznať Boha viac „citového“, ako si ho občas predstavujeme. Môže sa cez objav Boha ako toho, kto prežíva pohnutie a rozčítanie pre človeka, zmeniť aj náš postoj voči bratom?

Jeho objavenie nás privedie k tolerantnejšiemu, trpezlivejšiemu, nežnejšiemu prístupu. V roku 1994 počas Synody na jednom skupinovom stretnutí, som povedal, že je potrebné, aby nastúpila revolúcia nežnosti, a jeden synodálny otec – človek dobrý, ktorého rešpektujem a mám ho rád, už dosť starý – mi povedal, že sa nehodí používať takýto jazyk, aj racionálne mi to vysvetlil, no ja naďalej hovorím, že dnes ide práve o revolúciu nežnosti, lebo od-

tiaľ sa odvodzuje spravodlivosť a všetko ostatné. Ak podnikateľ prijme zamestnanca od septembra do júla, nie je to správne, lebo ho prepúšťa v čase dovolenky, aby ho potom nanovo zamestnal od septembra do júla, a takto pracovník nemá nárok na odstupné, ani na penziu, ani na sociálne zabezpečenie. Nemá právo na nič. Takýto podnikateľ neprejavuje citlivosť, ale zachádza s pracovníkom ako s predmetom – toľko na ilustráciu chýbajúcej nežnosti. Ak sa vcíti do danej osoby namiesto toho, aby premýšľal nad vlastným vreckom ako získať pár grošov navyše, vtedy sa veci menia.

Revolúcia nežnosti je to, čo si v súčasnosti musíme pestovať ako ovocie tohto Roku milosrdenstva: Božiu nežnosť ku každému z nás. Každý z nás musí povedať: „Som taký nešťastník, no Boh ma tak miluje, aj ja teda musím rovnako milovať iných.“

Známy je tzv. prejav „pri svite mesiaca“, keď Ján XXIII. jeden večer pozdravil veriacich hovoriac: „Pohľadte vaše deti.“ Tento obraz sa stal ikonou Cirkvi nežnosti. Akým spôsobom bude téma milosrdenstva napomáhať našim kresťanským komunitám k obráteniu a obnove?

Keď vidím chorých a starých, spontánne cítim pozvanie k pohladeniu. Pohladenie je gesto, ktoré môže byť dvojzmyselne interpretované, no je to prvé gesto mamy a otca k práve narodenému dieťaťu: gesto „mám ťa rád“, „milujem ťa“, „chcem, aby si rástol.“

Môžete vopred avizovať gesto, ktoré plánujete urobiť počas Jubilea ako svedectvo Božieho milosrdenstva?

Budú tu mnohé gestá, a každý mesiac v piatok urobím nejaké iné.

(Preklad: RV)
(Snímky: CNS)

Zháňate darček pre vašich blízkych?

Objednajte im časopis

VOX

Objednávky:
vox.zdruzenie@gmail.com 0918 472 420

Príbeh zvolania Druhého vatikánskeho koncilu je príbehom spolupráce s Božou vôľou

Náhle vytrysklo vnuknutie

Sv. Ján XXIII. v Bazilike sv. Pavla za hradbami počas záverečnej pobožnosti Týždňa modlitieb za jednotu, po ktorej oznámil zvolanie koncilu

Námestie sv. Petra, 8. december 1965, 13.20 SEČ. Pápež bl. Pavol VI. na záver slávnostnej bohoslužby prednesie slová: „Ite in pace Christi“ (Chod'te v Kristovom pokoji). Druhý vatikánsky koncil sa oficiálne skončil. Čo však viedlo k jeho zvolaniu?

Po smrti pápeža ct. Pia XII. (9. októbra 1958) sa v druhej polovici októbra začínajú schádzať do Ríma kardináli z celého sveta, aby zvolili nového pápeža. Dňa 25. októbra vstupuje do konkláve 51 kardinálov, ktorých vatikanisti rozdeľujú na dva hlavné tábory: 26 konzervatívnych, 18 progresívnych. Medzi siedmimi kardinálmi „uprostred“ je aj benátsky patriarcha Angelo Giuseppe Roncalli. Po takmer 20-ročnom pontifikáte Pia XII. sa kardináli rozhodnú riešiť matematicky patovú situáciu voľbou „medzipápeža“, t.j. relatívne starého či chorľavého kardinála. Predpokladalo sa, že počas očakávaného nie dlhého pontifikátu sa niektoré veci v dvoch hlavných táboroch kardinálov-voličov „vyvrbia“.

V utorok 28. októbra sa po jedenástich kolách hlasovania stáva 261. rím-

skym biskupom takmer 77-ročný kardinál Roncalli, ktorý na otázku, aké meno chce prijať, odpovedal: „Chcem sa volať Ján.“

PÁPEŽ NOVÔT

Mnohí považovali zvolenie benátskeho patriarchu za hlavu Katolíckej cirkvi za prechodné riešenie. No novozvolený pápež začal búrať predpoklady hneď po oznámení úspešnej voľby. Už jeho výber pápežského mena vyvolal menší rozruch. Trochu väčší rozruch vyvolalo oznámenie Jána XXIII. o zrušení nariadenia Sixta V., ktoré stanovovalo najvyšší počet kardinálov na 70. No najväčší rozruch, priam celosvetový, priniesol 25. január 1959.

Je záverečný deň Týždňa modlitieb za jednotu. V Jánom XIII. milovanej Bazilike sv. Pavla za hradbami sa po sv. omši odoberie pápež so sedemnás-

timi kardinálmi do kapitulnej sály tamojšieho benediktínskeho kláštora, kde má príhovor. Bez mihnutia oka, akoby to bola tá najprirodzenejšia vec na svete, oznámi: „Ctihodní bratia a milovaní synovia! Zaiste trochu rozochvený pohnutím, ale zároveň s pokornou rozhodnosťou pevného predsavzatia pred vami vyhlasujeme, že hodláme slávnostne usporiadať tri veci: reformu Kódexu kanonického práva, zvolanie synody Rímskej diecézy a ekumenický koncil celej Cirkvi.“

A bolo to vonku! Bolo jasné, že kardináli pred tromi mesiacmi nezvolili nijakého „medzipápeža“, ale hlavu Katolíckej cirkvi s pevnou vôľou na reformy.

BEZ NADŠENIA

Prirodzene, že oznámenie vyvolalo senzáciu. Svätý Otec Ján XXIII. si poznamenal: „*Ludsky by sme mohli očakávať, že kardináli po tom, čo počuli Naše oznámenie, sa okolo Nás zhromaždia, aby nám vyjadrili svoj súhlas a žičenie úspechu. Namiesto toho nastalo...*“ – a tu sa následným výberom slov opäť ukázal ako *papa buono*, dobrotivý pápež: „...zbožné a dojemné mlčanie. Vyhlásenia nasledovali až v nasledujúcich dňoch.“

Oznámenie o rozhodnutí zvolať koncil vyvolal takmer okamžitý odpor vo väčšine vatikánskej administratívy. Vo vtedajších časoch nebolo mužom kúrie nič vzdialenejšie, rozpačito reagovali aj niektoré vysoké cirkevné authority. Zo sedemdesiatpäť členného kardinálskeho zboru len dvadsaťšesť, aj to len veľmi všeobecne, odpovedalo na pápežovu výzvu vyjadriť svoj názor a poslať návrhy na rokovanie.

Jednému kuriálnemu prelátovi, ktorý niekoľko dní po pápežovom šokujúcom oznámení skepticky pripomínal, že Prvý vatikánsky koncil mal až šesťročné prípravné obdobie, preto je nemožné zorganizovať koncil už v roku 1963, pápež povedal: „Dobre, tak ho začneme už v roku 1962.“

A tak sa aj skutočne stalo... >>>

Apoštolská konštitúcia *Humanae salutis*

OSVIETENIE VEĽKOU MYŠLIENKOU

Aj keď myšlienka zvolať Druhý vatikánsky koncil vošla do histórie ako spontánna, sv. Ján XXIII. neprišiel na myšlienku zvolať koncil v Bazilike sv. Pavla za hradbami. Podľa viacerých prameňov „osvietenie veľkou myšlienkou“, ako opísal nápad na koncil sám Ján XXIII., prišlo o 5 dní skôr, v utorok 20. januára 1959.

V onen utorok o 9.00 hodine mal pápež ako obvykle pracovné stretnutie s kardinálom štátnym sekretárom Domenicom Tardinim. Rozprávali sa o situácii Cirkvi. Čo sa týkalo počtu členov a vplyvu, nebola v novoveku nikdy mocnejšia než za Pia XII. Stala sa však cudzím telesom v rýchlo sa meniacom svete, síce rešpektovaným, ale nechápaným a čoraz menej milovaným. V tradičných kaolíckych krajinách počet členov začal klesať, sekularizácia naberala na sile. O čo väčšími sa začínal svet odvracať od kresťanstva, o to častejšie sa objavovali názory hovoriace o reforme Cirkvi.

To bola hlavná téma rannej porady. „Náhle v Nás vytrysklo vnuknutie, ako keď sa otvorí kvet v nečakanej jari. Našu dušu osvietila veľká myšlienka. Jedno slovo, slávnostné a zaväzujúce, sa sformovalo na našich perách. náš hlas to po prvý raz vyslovil – koncil!“ – opísal Ján XXIII. ono ráno. Cirkev sa podľa pápeža mala pred moderným svetom prestať schovávať do ulity, mala tak odpovedať na problémy moderného sveta, aby mu pomohla.

HISTORICKÉ POZADIE

Ak by sme mali byť historicky korektní, treba povedať, že myšlienka zvolať koncil „visela vo vzduchu“ dlhšie.

Sv. Ján XXIII. podpisuje apoštolskú konštitúciu *Humanae salutis*, ktorou formálne zvolal koncil

Už Pius XI. uvažoval o záverečnom pokračovaní Prvého vatikánskeho koncilu (nebol oficiálne ukončený), no kvôli ťažkostiam s tým spojenými, od projektu odstúpil.

Aj pápež Pius XII. od svojho nástupu na Petrov stolec premýšľal o zvolaní koncilu, dokonca úradníci už začali aj s prípravnými prácami. Čoskoro sa ukázalo, že pripraviť koncil bolo kvôli nemalým ťažkostiam v tých časoch nereálne. Prirodzene, že všetko sa dialo v kruhu pápežskej diplomacie, takže na verejnosť nič nepreniklo.

Pápež Ján XXIII. si krátko po svojom nástupe do úradu prečítal prípravné materiály z čias svojho predchodcu. Dá sa povedať, že spätne zhrnul plány svojich predchodcov a plán usporiadať koncil v ňom dozrel, či minimálne dozrieval. V onen utorok pri rozhovore s kardiná-

lom Tardinim prišlo k tomu, čo životopisec Jána XXIII. Peter Hebblethwaite formuloval ako „rozhodujúci okamih“ sa zmenil na „okamih rozhodnutia“.

POTVRDENIE KARDINÁLOM

Zdá sa, že dôsledky zvolania koncilu si Ján XXIII. uvedomil hneď: „Ak máme povedať pravdu, obávali sme sa, že sme vyvolali zmätok, ak nie zdesenie... Na tvári kardinála Tardinioho sa však ukázal jasný výraz. Jeho súhlas bol bezprostredný a radostný, a to bolo prvé isté znamenie Pánovej vôle.“

Vzápätí sa ukázal prvý problém: „Ako by sme to len mali povedať tým našim deťom?“ Pod „našími deťmi“ mal pápež na mysli tých, ktorí by mali čoskoro nie byť hlavnú ťarchu prípravných prác – úradníkov kúrie. Lenže aj túto úlohu zvládol *papa buono*, ako človek dialogu, výborne...

Ciele koncilu formuloval pápež v encyklike *Ad Petri Cathedram* z 29. júna 1959. Predprípravné obdobie sa začalo 17. 5. 1960 a trvalo do 5. 6. 1960; prípravné obdobie bolo od júna 1960 až do júna 1962. Slávnostným podpísaním apoštolskej konštitúcie *Humanae salutis* 25. 12. 1961 formálne zvolal Ján XXIII. II. vatikánsky koncil. Oficiálne sa začal ráno 11. októbra 1962 slávnostnou omšou v Bazilike sv. Petra. Na otvorení sa zúčastnilo 85 kardinálov, 8 patriarchov, 533 arcibiskupov, 2 131 biskupov, 14 prelátov, 67 generálnych predstavených rehól a kongregácií, 12 opátov a 13 zástupcov nekatolíckych cirkví. Okrem toho sa na otvorení koncilu zúčastnilo 86 oficiálnych delegácií z rozličných krajín a medzinárodných organizácií.

PAVOL PRIKRYL

(Snímky: www.conciliar.com)

Zháňate darček
pre vašich blízkych?
Objednajte im časopis
VOX
Objednávky:
vox.zdruzenie@gmail.com 0918 472 420

Podľa Juraja Töröka najväčším objavom koncilu je priateľstvo Cirkvi so svetom

Zažil som koncil

Na sviatok Nepoškvrneného počatia Panny Márie si pripomínáme 50. výročie ukončenia Druhého vatikánskeho koncilu. Na koncile sa osobne zúčastnil aj slovenský kňaz JURAJ (George) TÖRÖK, rodák zo Žiliny. Časopis *Communio Missio* priniesol s otcom Törökom rozhovor, ktorý s láskavým dovolením redakcie uverejňujeme v plnom znení.

Otče, keď sa začal Druhý vatikánsky koncil, mali ste len 31 rokov. Boli ste osobne prítomný na zasadaniach. Ako si na to všetko spomínate?

Koncil sa začal v roku 1962. Zo Slovenska som ušiel v roku 1950, za kňaza som bol vysvätený v 1958. Vtedy zomrel pápež Pius XII. a bol zvolený pápež Ján XXIII. To bolo v novembri. Nasledujúci rok 1959 na sviatok Zjavenia Pána pápež ustanovil komisiu, ktorá pripravovala koncil. Tak rozprávame už o rokoch predkoncilových. Veľa práce sa spravilo od roku 1959 až do roku 1962. Spolu s Tomášom Stránskym sme pracovali pre úrad jednoty Cirkvi a mali sme za povinnosť prezrieť všetky návrhy, čo biskupi alebo rehoľné ustanovizne predkladali Svätej stolici ako možnosť koncilovej diskusie. To boli tisíce a tisíce strán návrhov a my sme na tom pracovali každý deň a človek si myslel: Toto sa nedá dať dokopy, však toto sú také rozličné veci. Témy siahali od či je Pán Ježiš skutočne prítomný v Najsvätejšej Sviatosti Oltárnej až po tému, či je to možné kňazovi mať Najsvätejšiu Sviatosť Oltárnu v aute, keď cestuje. Tak si predstavte rozptyl tých návrhov. No tak toto všetko sa dalo dokopy a išlo to na preparatórne (prípravné) komisie pre koncil. Zosumarizované návrhy sa dostali

do rúk vatikánskej kúrie a táto začala rozhodovať, o čom bude koncil diskutovať a čím sa bude zaoberať. Tak toto bola prípravná fáza koncilu.

Ako ste sa vlastne na koncil dostali? Okrem iného ste boli spolupracovníkom biskupa Nécseya...

To bolo neskôr, lebo pán biskup Nécsey prišiel na koncil až v roku 1964, pričom koncil sa začal v roku 1962. Komunisti pána biskupa Nécseya nepustili – nielen Nécseya, ale nikoho z našich slovenských alebo českých biskupov nepustili na koncil. Poliáci sa dostali trochu pred nami na koncil, ale naši biskupi sa tam nedostali až do roku 1964. Ja som sa stal biskupovi Nécseyovi akýmsi koncilovým poradcom, lebo som na koncile pracoval, a tak som vedel, čo koncil znamená a ako to tam funguje. V tomto zmysle som mu pomáhal. Pána biskupa Nécseya však komunistický režim kontroloval, mal dozorcov, ktorí ho všade sledovali. Aj jeho styk so mnou bol dosť nebezpečný, bol som na čiernej listine, takže to mu nevyhovovalo, ale predsa len, keď sme už boli v Bazilike Sv. Petra, tak to bolo skutočne také útočisko.

Takže od roku 1962 do roku 1964 ste najmä čítali prípravné materiály?

Nielen, aj som participoval na koncile, ale nie tak oficiálne. Každý biskup si mohol zobrať dajakého poradcu, do príchodu biskupa Nécseya som nebol poradcom nikomu, ja som spolupracoval len s úradmi jednoty Cirkvi a pomáhal, ako som mohol. No v každom prípade som bol zapojený do prác na koncile a to mi umožnilo, aby som bol informovaný o tom, o čom sa na koncile diskutuje a čo sa tam odohráva.

Čo je podľa vás najväčším objavom Druhého vatikánskeho koncilu?

Ak by som mal stručne povedať, čo je najväčším objavom Druhého vatikánskeho koncilu, povedal by som: Priateľstvo Cirkvi so svetom. Cirkev vatikánskeho koncilu chcela otvoriť dvere, chcela otvoriť okná, chcela sa zaujímať o svet, chcela plakať so svetom, chcela sa usmievať so svetom, mala skutočný hlboký záujem o svet a bola zaangažovaná za to, ako by spasila tento svet, ako sa to dá spraviť. Tak toto otvorenie, toto priateľstvo, tento dialóg, rozhovor medzi Cirkvou a svetom – no nadovšetko dialóg, rozhovor porozumenia a súcitu, lásky, toto bol duch koncilu.

Aj pápež Pavol VI., ktorý prevzal vedenie koncilu, rozprával o koncile ako o „civilizácii lásky“, čo tak trochu kontrastovalo s civilizáciou zákona, ktorá bola v 2. tisícročí. To druhé tisícročie sa Cirkev viac zaujímala o definíciu zákona a zaoberala sa verejným poriadkom podľa zákona, aby zákony boli čo najspravodlivejšie. Ale tretie tisícročie by malo byť civilizáciou lásky.

Použili ste termín *duch koncilu* a viac rázť počas uplynulých päťdesiatich rokov sa účastníci tohto snemu odvolávali na „ducha koncilu“. Počas 50 rokov sme boli svedkami rôznych interpretácií koncilu, diskurzov rozličnej úrovne, čo koncil priniesol a čo nepriniesol. Ako ste videli tieto turbulencie pokoncilových diskusií a čo to je ten *duch koncilu*?

Môžeme sa na koncil pozerat' obsahovo – čo je obsah dokumentov, ktoré koncil vyhlásil. Môžeme sa rozprávať o teológii alebo o pastorácii koncilu. V určitom zmysle, keď sa človek pozerá na koncil obsahovo, koncil skutočne je takou pestrou mozaikou učenia Cirkvi, takže sa nemôžu očakávať od kon-

cilu dajaké revolučné novosti, ak ide o obsah učenia Cirkvi alebo o obsah evanjelizácie. Voľakto by mohol byť veľmi sklamaný, keď číta dokumenty koncilu, lebo tam nájde či už konzervatívny, či už liberálny zmier. Tak to na koncile bolo: Každý dokument odhlasovali biskupmi sveta a odhlasovali ho 90 % väčšinou. Vieme si predstaviť, že keď odhlasuje nejaký dokument deväťdesiat percent biskupov, tak tam je aj určitý kompromis, aby nastal súlad. Vkladali sa tam skutočnosti, ktoré uspokojia rôzne strany alebo názorové platformy.

Ak sa pozeráme na koncil obsahovo, tak v ňom môžeme vidieť jednu interpretáciu alebo druhú interpretáciu, voľakto sa zachytí na jeden názor, voľakto na iný. Interpretácie koncilu sú veľmi osobné, tam sa nedá rozprávať, čo znamenal koncil pre ľudstvo. My vieme, že koncil bol najdôležitejšou náboženskou udalosťou týchto moderných čias. Nič nebolo dôležitejšie z hľadiska náboženského vedenia ako koncil – to je najvyššia autorita Cirkvi. Ale ak sa pozeráme na koncilové dokumenty len obsahovo, tak človek si hneď nevysvetlí, čo ten koncil skutočne znamená.

Veríme, že tam bol Duch Svätý, keď rozprávame o *duchu koncilu*. *Duch koncilu* bol Duch Svätý, ktorý inšpiroval biskupov, aby sa hýbali určitým smerom alebo aby sa vyslovovali duchovným spôsobom. Napríklad by bolo zaujímavé, keby sme začali porovnávať kánony Tridentského koncilu s dokumentmi Druhého vatikánskeho koncilu. Reč týchto dvoch koncilov je esenciálne rozličná. Tridentský koncil – to boli kánony: kto verí, verí, kto neverí, anathema. Veríš, neveríš – keď veríš, si vnútri Cirkvi, keď neveríš, si vonku. To je trend.

Ale keď sa pozeráme na Druhý vatikánsky koncil, to je celkom iné vyjadrovanie sa, tá reč je celkom iná. Napríklad reč biskupov, ktorí presviedčajú. Nerozkazujú, ale presviedčajú, prinášajú určité dôvody, prečo by mal moderný človek veriť a rešpektujú slobodu človeka. To je reč úcty, reč rešpektu, presviedčania, rozumnosti, takže toto je celkom iný duch. Ten duch sa prejavuje v dokumentoch nie v tom, čím sa tieto dokumenty zaoberajú obsahovo, ale ako sa tá pravda Zjavenia predostrie dnešnému človeku.

Myslíte si, že Cirkev pochopila, čo priniesol Druhý vatikánsky koncil?

Úprimne, nepovedal by som, či Cirkev koncil pochopila, ale povedal by som, že tento koncil je v určitom zmys-

le zabudnutý, alebo v určitom zmysle až odstránený. Bol odstránený počas mnohých rokov tým, že sa na tento koncil zabudlo. Riešil som to s historikmi. Počul som, prečo sa Druhý vatikánsky koncil nedostáva do popredia, do povedomia kresťanstva, a to nielen teraz. Touto otázkou som sa zaoberal už pred tridsiatimi rokmi. Niektorí historici mi povedali: Musíš mať trpezlivosť, musíš čakať, lebo uzávery koncilov sa dostávajú do praxe až po 30 či 40 rokoch. Teraz sme už 50 rokov po koncile a uzávery sa dostávajú do života Cirkvi len veľmi postupne.

O koncile sa niekedy vyslovujú ľudia pozitívne a rozpamätajú sa, že koncil bol a voľačo povedia – musíme si ten koncil skutočne uvedomiť a prečítať, je dôležitý v živote Cirkvi. To je pravda. Lenže to ešte neznamená, že sme koncil priniesli do života, že koncil „ožil“. Toto je zabudnutá otázka a je to aj ťažká otázka, lebo generácie majú už veľký odstup od koncilu.

Keď som bol v Ríme počas koncilu, všade bolo oduševnenie, panoval tam

taký zvláštny duch. Hovorili sme o jari Cirkvi, tak ako sa rozprávalo o Pražskej jari, o jari po komunistoch. Hovorili sme, že sa brieždi, zornica vychádza na horizonte Cirkvi, že sa rodí nová Cirkev. A toto bol v tých časoch taký entuziazmus, čo by vedelo dnes pochopiť asi už len málo ľudí, lebo predsa už je tu dosť veľký časový odstup. Môžeme rozprávať o koncile dnes a Pán Boh daj, aby sme sa k tomu koncilu trošku priblížili, aby sa ten entuziazmus „preložil“ do dnešných čias. Mladé generácie absolútne nevedia, že koncil vôbec bol a pre mnohých je to zabudnutá minulosť. Aj v Amerike vidím, že mnohí sa pozerajú len do budúcnosti. Američania nemajú zmysel pre históriu, pre nich je všetko len pokrok, pokrok do budúcnosti, minulosť neznamená nič. No minulosť je naplnená múdrosťou. Keď sa vrátíme len k dokumentom koncilu, neviem, či budeme môcť oživiť ten entuziazmus, to oduševnenie, tú inšpiráciu z oných rokov koncilu...

Zhovárал sa ZDENO PUPÍK
(Snímky: Dušan Václav, conciliara)

JURAJ (GEORGE) TÖRÖK sa narodil 15. októbra 1931 v Žiline. Ako 19-ročný emigroval, 16 rokov žil v Taliansku, v Nemecku, Belgicku a vo Francúzsku, aby napokon zakotvil v USA. Vyštudoval teológiu v Ríme na Lateránskej univerzite (1958). V USA absolvoval fotografiu na New York International Institute of Photography. Podieľal sa na výrobe desiatky dokumentárnych filmov a televíznych programov predovšetkým s kresťanskou, vieroučnou, výchovnou a sociálnou tematikou.

Slovensko prijme komunitu kresťanov z Iraku, ktorí hovoria rečou Ježiša Krista

Je to dobrá správa. Zároveň sa dá očakávať, že s ňou prichádzajú aj mnohé otázky. Utečenecká kríza, ktorú Európa zažíva, ich jednoducho prináša.

Osobne projekt presídlenia irackých kresťanov veľmi dobre poznám, a som jednoznačne presvedčený, že je treba sa zaň postaviť a urobiť, čo je v našich silách, aby sa podaril. Nemôžeme sa však čudovať, že v našich ľuďoch presídľovanie cudzincov vzbudzuje pochybnosti či obavy. Je to prirodzená reakcia na niečo nové, o čom človek nemá veľa informácií.

OCHOTA PLNÁ OTÁZOK

I keď väčšina z nás má v sebe ochotu pomáhať, chceme mať jasno, aby sme sa nepustili do niečoho, čo by nám mohlo spôsobiť nečakané problémy. V tomto zmysle sa treba pokúsiť chápať aj starostov obcí, v ktorých sa našli dobrovoľníci ochotní prijať presídlených kresťanov do svojich domovov. Keď o tom dostali prvé informácie, vzniesli množstvo pochybností. Iste, starosta musí byť realista, a je pochopiteľné, že je vo svojej prirodzenosti nedôverčivý, veď každodenne zažíva problémy od výmyslu sveta a všetko, čo sa v jeho obci udeje, môže dopadnúť na jeho plecia. Netreba sa preto na nich hnevať, ani poukazovať prstom.

Hovorím to aj preto, lebo mám ešte v pamäti moje vlastné reakcie na to, keď som sa o pripravovanom projekte dozvedel. Okamžite prišlo tisíc otázok. Kto sú tí ľudia, kto zaručí, že sem skutočne prídu prenasledovaní kresťania, nie je za tým nejaká špekulácia, kto to bude financovať, nechce to niekto zneužiť, má to čisté pozadie, vieme to do

Prekonať obavy

Pred Vianocami očakávame na Slovensku príchod 150 kresťanov z Iraku. Prijmeme ich prostredníctvom programu migračného úradu, v spolupráci s Nitrianskou diecézou, katolíckou charitou a občianskym združením Pokoj a Dobro.

detailu preverit'? Kto sa o nich postará, bude im štát ochotný dať azyl, kam pôjdu, keď prejdú azylovým procesom, ako ich prijmu naši ľudia, ako sa naučia jazyk, čo keď vzniknú problémy, nebolo by lepšie dať ich do nejakého tábora a tak ďalej...?

Nasledovali desiatky telefonátov. Na Blízky východ, do Iraku, do Ríma, do Vatikánu, do Ameriky, kňazom, biskupom, patriarchom, veľvyslancom, úradníkom, zamestnancom štátnych správ. Potom prišli na rad osobné stretnutia. A moje pochybnosti sa jedna za druhou rozplývali. Veci sa postupne vyjasnili. Obavy sa nepotvrdili. Zistili sme, že projekt je dobrý a zo strany Cirkvi za ním stoja dôveryhodní ľudia - tak v zahraničí ako aj u nás.

NEVIDÍM, NEUVERÍM

Pamätám si na okamih, keď som si uvedomil, že svojou nedôverčivosťou vlastne brzdim dobrú vec. Na druhej strane som bol presvedčený, že musíme byť veľmi, veľmi nároční, aby prvý projekt takéhoto druhu u nás dobre oštartoval. Uvedomoval som si, že rovnako, ba viac nedôverčiví môžu byť aj mnohí ďalší. A naozaj, postoj svätého Tomáša – kým neuvidím, neuverím – bol vlastný nielen mne, ale aj ďalším, ktorí sa do projektu mali zapojiť.

A tak po cirkevnom preverovaní nasledovalo štátne, veľmi podrobné a na všetky smery, vrátane informačných služieb. Priam šokujúci v tom všetkom bol jeden spoločný menovateľ: každý, kto sa do veci ponoril, či už zo zástupcov Cirkvi alebo predstaviteľov štátu, po určitom čase skonštatoval, že tú vec treba podporiť. Všetci, aj tí na začiatku najviac nedôverčiví postupne skonštatovali, že projekt je dobrý. Tí, čo boli irackých kresťanov osobne navštíviť v tábore, po návrate z Iraku prekvapili ostatných: ich názory sa absolútne zhodovali v jednom: urobme to čím skôr, kým je ešte šanca tie rodiny zachrániť.

Vôbec sa pre to nehnevám na ľudí, ktorí vyjadrujú pochybnosti alebo oba-

vy, keď o projekte počujú, najmä, ak sa ich môže osobne týkať. Z vlastnej skúsenosti viem, že je to normálne. Ale aj to viem, že všetky tieto pochybnosti je možné prekonať, aby sa pomohlo veci, ktorá sa nám raz pripočíta k dobru.

DAŤ NÁDEJ MIGRANTOM, ALE AJ NÁM

Moje najsilnejšie zážitky v týchto týždňoch, keď som sa otázkam spojených s migrantmi začal bližšie venovať, boli stretnutia s ľuďmi, ktorí v našej krajine už dávnejšie našli nový domov, naučili sa reč a integrovali sa. Našinec ani netuší, možno až na malý prízvuk, že sa u nás nenarodili. Žijú a pracujú medzi nami a sú úžasným dôkazom toho, že čosi také je reálne uskutočniteľné, ba môže byť prínosom pre spoločnosť i pre Cirkev. Tí ľudia sú vďační, že mohli prísť a zostať, poctivo pracujú, platia dane, dodržiavajú zákony.

Čo je teda našou úlohou v tomto čase? Dať nádej, aby sa pochybnosti a obavy z príchodu irackých kresťanov mohli prekonať. Viem, že potenciál na to v srdciach máme. Videl som to aj pri predstaviteľovi samosprávy, ktorý sa síce hneval, že nemá dost informácií, ale medziiným poznamenal, že už sa svojej manželke bojí povedať, že znovu dal z výplaty na deti chudobnej rodine, a neustále komusi pomáha, aj na úkor vlastnej rodiny. Ten človek mal v očiach mnoho obáv, ale aj veľký kus dobra.

Pomôžme v tomto predvianočnom čase sebe aj druhým prekonať obavy. Naplnení duchom očakávania Božieho Syna, ktorý musel hľadať prijatie v Betleheme, pokúsme sa dať dobrý príklad: prihovárjame sa za prichádzajúce iracké rodiny u Boha, ale aj u ľudí, s ktorými sa budeme na túto tému rozprávať. Budme hlasom v ich prospech. Prihovárjame sa, aby sa toto dobré dielo, aj s našou troškou do mlyna, podarilo.

MARTIN KRAMARA/RV
(Medzititulky: redakcia)
(Snímka: CNEWA)

V Európe sa začínajú tendencie vyhlásiť islam za súčasť európskej identity

Falšovanie koreňov

Doc. Pavel Svoboda je český europoslanec za KDU-ČSL a predsedá právnomu výboru Európskeho parlamentu. Vo svojom blogu reagoval na začínajúce sa tendencie vyhlásiť islam za súčasť európskej identity.

Gianni Pittella, šéf sociálno-demokratickej frakcie v Európskom parlamente, 25. novembra 2015 povedal vetu, ktorá so mnou zatriasla. Islam je vraj súčasťou európskej identity.

Nepovedal, že je súčasťou histórie či reality, ale identity.

EURÓPA SÚ KOSTOLY

Všetci sa zhodneme na tom, že migranti musia dodržiavať naše právo, aj keď sa to vždy nedarí na sto percent. Naša európska identita je však niečo viac než zákony – týka sa aj kultúry, postavené na slobode prejavu. Jeden taliansky učiteľ nedávno zakázal spievať koledy, aby vyhovel moslimom. Vo Francúzsku niektorí riaditelia škôl pre istotu vyradujú bravčové z jedálneho lístka, vo viacerých britských školách vznikol odpor proti výučbe občianskej výchovy a ľudských práv...

Ak je islam skutočne súčasťou našej európskej identity, potom však konajú správne. No ak nie je, máme niečo zásadne pokrivené v chápaní vzťahu väčšiny a menšiny.

Jeden zo zakladateľov povojnovej európskej spolupráce Francúz Jean Monnet na otázku, ako vymedziť Európu, povedal: „Európa je tam, kde sú kostoly.“ Sú krajiny, kde sa to dnes nesmie hovoriť.

Donedávna mi pripadala ako omieľaná fráza, že európska civilizácia stojí na troch pilieroch: rímske právo, gréc-

ka filozofia a kresťanstvo. Vďaka kresťanstvu – a to mnohí socialisti radi zabúdajú – máme systém ľudských práv, vychádzajúci z úcty ku každému jednotlivcovi, na čo nadväzuje napríklad rovnosť medzi mužmi a ženami.

Prirodzene, islam je v niektorých častiach Európy prítomný (napríklad vo Francúzsku, v Holandsku, v Belgicku, vo Veľkej Británii), juh Španielska bol niekoľko storočí pod nadvládou Maurov, Albánsko je do značnej miery moslimské oddávna. Vyvodzovať však z toho všetkého, že islam patrí do európskej identity – to je dosť silná káva. Hovoríme predsa o našich podstatných hodnotách.

REŠPEKT ČI POLITIKA?

Začína sa mi to prepájať s odporom, na ktorom najmä u európskej ľavice narazil návrh, aby Lisabonská zmluva slovné odkázala na kresťanstvo ako na jeden z koreňov súčasnej Európy. Obávam sa, že tu nejde vôbec o nejaký rešpekt k islamu alebo k náboženstvu, ale jednoducho o hlasy moslimských voličov. Mnohí politici sa tak predávajú nielen v Európskom parlamente, ale najmä vo vnútroštátnej politike. Horšie však je, že tým vyrábajú falzum celého civilizačného okruhu, akúsi „náhradnú legendu“.

Ako môžu byť za rovnoprávnosť pohľadáči a súčasne sa dovolávať islamu ako súčasťou svojej identity? Ja naozaj nechcem považovať za súčasť svojej iden-

tity systém, kde svedectvo ženy má na súde polovičnú hodnotu mužovho svedectva, nechcem sa ani čiastočne identifikovať s tým, že rúhanie sa má trestať smrťou. A som, naopak, presvedčený, že nádejou na súžitie v mieri sú tí moslimovia, ktorí v našich hodnotách vidia inšpiráciu, a nie „veľkého šajtana Západu“.

JASNO V HODNOTÁCH

Aj pri rešpekte k moslimom a k ich viere nemôžem pripustiť toto falšovanie našich vlastných koreňov. Viem, o takzvaných „kresťanských hodnotách Európy“ dnes hovorí každý ukričaný „nácko“, ktorý v živote nevidel kostol zvnútra.

Lenže toto je druhý a taktiež veľmi nebezpečný extrém.

O tom, ako sa dá „ohnúť“ história, aby z nej vypadlo kresťanstvo, vieme svoje už od komunistických politrukov a prepísaných učebníc dejepisu v päťdesiatych rokoch.

Najmä v súčasnom čase, keď sa samovoľne mení demografická tvár Európy, musíme mať v hodnotách jasno. Nevieme však často svoje vlastné hodnoty ani len vymenovať, nieto ešte ich brániť, nevieme obhajovať svoje kultúrne pamiatky a zabudli sme mať deti a v týchto hodnotách ich vychovávať.

Ak nevieme, čo je pre nás podstatné, čo máme obhajovať a začo bojovať, ak navyše ako kontinent vymierame a kvôli voľbám a ideológiám popierame to, z čoho sme vzišli a čo zo svojich zoslabnutých koreňov stále ešte napája náš cit pre slobodu, spravodlivosť, právo a milosrdenstvo, potom sme naozaj v kríze. A nielen migračnej.

PAVEL SVOBODA
(Snímka: EFR)

Trvalý ideál je trvalo nevyhnutný tak pre novátora, ako aj pre konzervatívca

Pokrok a ideál

Túžba po pokroku je stará ako ľudstvo samo. S touto témou sa pred viac ako sto rokmi zaoberal vo svojom diele *Ortodoxia* (1908) aj britský spisovateľ a majster paradoxu GILBERT KEITH CHESTERTON.

Snímka: archív

Nemusíme diskutovať iba o slovách, ako sú *vývoj* alebo *pokrok*. Ja osobne to radšej nazývam *reforma*. Pretože reforma predpokladá formu. Predpokladá, že sa usilujeme vytvárať svet podľa určitého obrazu; urobiť z neho niečo, čo si predstavujeme v našich myšliach.

Vývoj je metafora prevzatá z obvyčajného automatického rozbaľovania. *Pokrok* je metafora prevzatá z obvyčajného chodenia po ceste – veľmi pravdepodobne po nesprávnej ceste.

Ale *reforma* je metafora pre rozumných a odhodlaných ľudí: to znamená, že vidíme nejakú vec zdeformovanú a chceme jej dať tvar. A vieme aký.

NOVÝ JERUZALEM

A tu prichádza zrútenie a obrovský omyl našej doby. Zmiešali sme dve odlišné veci, dve opačné veci. Pokrok by mal znamenať, že stále meníme svet, aby vyhovoval našej predstave. Pokrok neznamena (práve teraz), že stále meníme našu predstavu. Mal by znamenať, že pomaly, ale isto medzi ľuďmi prinášame spravodlivosť a milosrdenstvo. Neznamena to, že veľmi rýchlo začneme pochybovať o potrebe spravodlivosti a milosrdenstva: divoké názory hocijakého pruského sofistu spôsobia, že ľudia o nich pochybujú.

Pokrok by mal však znamenať, že stále kráčame k novému Jeruzalemu. Znamená však to, že nový Jeruzalem

vždy kráča od nás. Nemeníme skutočnosť, aby sa prispôbovala ideálu. Meníme ideál: je to ľahšie.

(NE)OSLOBODENIE

V podstate môžeme povedať, že voľnomyšlienkarstvo je najlepšou ochranou proti slobode. Oslobodenie mysle otrocka, vykonané v modernom štýle, je najlepší spôsob, ako zabrániť jeho oslobodeniu. Naučte ho robiť si starosti o to, či chce byť slobodný, a nikdy sa neoslobodí.

Môžete namietat, že tento príklad je vzdialený od témy a prehnaný. Ale aj tak to úplne vystihuje ľudí na ulici vokol nás. Je pravda, že černošský otrok, ktorý je ponížovaným barbarom, bude mať pravdepodobne ľudskú náklonnosť na vernosť alebo ľudskú náklonnosť na slobodu. Ale človek, ktorého vidíme každý deň – pracovník v továrni pána Gradgrinda či bežný úradník v úrade pána Gradgrinda –, si robí prílišné (duševné) starosti na to, aby mohol veriť v slobodu. Udržujú ho v tichosti revolučnou literatúrou. Upokojujú ho a udržiavajú neustále na mieste sériou dravých filozofií. Jeden deň je marxista, ďalší deň je nietzscheovec, nasledujúci deň (pravdepodobne) nadčlovek; a deň čo deň otrok.

Jediná vec, ktorá po všetkých filozofiách zostáva, je tovariš.

Jediný človek, ktorý ťaží zo všetkých týchto filozofií, je Gradgrind. Vyplati-

lo by sa mu to, aby neprestal zásobovať svojich komerčných nevoľníkov skeptickou literatúrou.

A teraz začínam premýšľať nad tým, že Gradgrind je, prirodzene, známy, lebo vlastní knižnicu. Ukazuje, čo v ňom je. Všetky moderné knihy sú na jeho strane.

STÁLOSŤ IDEÁLU

Pokiaľ sa predstava neba neustále mení, zostáva predstava zeme stále rovnaká. Nijaký ideál nezostáva ideálom dosť dlho, aby sa uskutočnil, aj keď len sčasti. Moderný mladý človek nikdy nezmení svoje prostredie, pretože stále mení svoj názor.

Preto máme našu prvú požiadavku na ideál, ku ktorému smeruje pokrok, aby bol stály.

Whistler robieval mnoho rýchlych skíc ľudí, ktorí mu sedeli ako model; nezáležalo mu na tom, že roztrhal zo dvadsať portrétov. Ale záležalo by mu na tom, keby zodvihol zrak dvadsať ráz a zakaždým by zbadal inú osobu, ktorá by mu pokojne sedela ako model.

Takže nezáleží na tom (ak to porovnáваме), koľko ráz ľudstvo zlyhá v napodobňovaní ideálu, pretože každé jeho zlyhanie prináša ovocie. Ale nesmierne záleží na tom, ako často ľudstvo mení svoj ideál; pretože vtedy sú jeho zlyhania neplodné.

A tu sa nám ponúka otázka: Ako môžeme prinútiť umelca, aby bol nespo-

kojný so svojimi obrazmi, zatiaľ čo mu bránime v tom, aby nebol celkom nespokojný so svojim umením? Ako prinútime človeka, aby bol stále nespokojný so svojím dielom, a pritom bol stále spokojný s prácou? Ako sa môžeme uistiť, že maliar nevyhodí z okna namiesto portrétu človeka, ktorý mu sedí ako model, a nezvolí si tak prirodzenejšiu a ľudskejšiu cestu?

STARO, ALE SVIŽNE

Prísne pravidlá nie sú nevyhnutné len na vládnutie, sú nevyhnutné aj na vzburu. Tento pevný a známy ideál je nevyhnutný na akúkoľvek revolúciu. Človek koná niekedy pomaly, ak ide o nové myšlienky, ale podľa starých myšlienok koná vždy svižne. Keď sa má len vznášať, strácať sa alebo sa vyvíjať, môže to smerovať k niečomu anarchickému; ale ak sa má vzbúriť, musí to byť pre niečo úctyhodné. V tom spočíva celá slabosť určitých škôl pokroku a mravného vývoja. Tvrdia, že dochádza k pomalému pohybu smerom k mravnosti so sotva badateľnou etikou zmenou každý rok či každý okamih.

Táto teória má iba jednu veľkú nevýhodu. Hovorí o pomalom pohybe smerom k spravodlivosti, ale neumožňuje rýchly pohyb. Človek nesmie vyskakovať a vyhlásiť, že stav určitých vecí je skutočne neznesiteľný. Na objasnenie uvediem konkrétny príklad.

PARADOXY

Niektorí idealistickí vegetariáni, ako pán Salt, tvrdia, že prišiel čas, keď nemáme jesť mäso; implicitne predpokladajú, že kedysi bolo správne jesť mäso, a zastávajú názor (ich slová možno citovať), že jedného dňa bude nespráv-

Ilustrácia: chestertonpress

ne jesť mlieko a vajcia. Nezaoberám sa tu otázkou, čo je spravodlivé pre zvieratá. Len chcem povedať, že nech už je spravodlivosť akákoľvek, mala by byť za daných podmienok okamžitá. Ak sa niektorému zvieratú ublíži, mali by sme sa poponáhľať zachrániť ho.

Ale ako sa môžeme poponáhľať, keď sme predišli dobu? Ako sa môžeme poponáhľať chytiť vlak, ktorý možno nepríde aj niekoľko storočí? Ako môžeme odsudzovať človeka, ktorý sťahuje mačky z kože, keď je teraz len tým, čím sa môžem stať ja, keď vypijem pohár mlieka? Jedna skvelá a šialená ruská sekta si zmyslela, že bude vyťahovať všetok dobytok z vozov. Ako môžem nabráť odvahu vyťahovať koňa z drožky, keď neviem, či moje vývojové hodinky idú popredu alebo kočišove pozadu? Ak poviem nejakému vykorisťovateľovi: „Otroctvo sa hodilo pre jedno štádium vývoja,“ on možno odpovie: „A lopotenie sa hodí práve pre

toto štádium vývoja.“ Ako môžem odpovedať, keď neexistuje niečo, na čom by som si to vždy otestoval? Ak môžu byť vykorisťovatelia pozadu za bežnou morálkou, prečo by ľudomilovia nemohli byť pred ňou? Čo pre svet znamená bežná morálka okrem jej doslovného zmyslu – morálka, ktorá stále uniká preč?

HRANICE MORÁLKY

Môžeme povedať, že trvalý ideál je trvalo nevyhnutný tak pre novátora, ako aj pre konzervátivca; je nevyhnutný, či chceme, aby sa okamžite vykonali kráľove rozkazy, alebo si len želáme, aby bol okamžite popravený kráľ. Gilotína predstavuje veľa zla, ale aby sme boli spravodliví, nie je na nej nič evolučné. Oblúbený evolucionistický argument nachádza najlepšiu odpoveď v tejto sekerke. Evolucionista povie: „Kde určite hranicu morálky?“, a revolucionár odpovie: „Určím ju tu: presne medzi vašou hlavou a telom.“

V hociktorom danom okamihu musia existovať abstraktné dobro a abstraktné zlo, ak sa má niečomu urobiť služba; musí existovať niečo večné, ak jestvuje niečo náhle. A preto je pre všetky zrozumiteľné ľudské zámery, pre zmenu a uchovávanie vecí takých, aké sú, pre založenie večného systému ako v Číne aj pre jeho zmenu každý mesiac ako na začiatku Francúzskej revolúcie rovnako nevyhnutné, aby sa predstava o budúcnosti nemenila.

(Medzicitulky a odseky: redakcia)

E. K. Chesterton.

Kto stratil majetok, nestratil veta.

Kto stratil slobodu, stratil mnoho.

Kto stratil vieru, stratil všetko.

SVEDECTVO

ČASOPIS TABUIZOVANÝCH FAKTOV

Očité svedectvo poľského rehol'níka o smrti geniálneho skladateľa Fryderika Chopina

Tak umieral Chopin

Teofil Kwiatkowski: *Posledné chvíle Fryderika Chopina*

Paríž, 17. októbra 1849. Z tohto sveta odchádza Fryderik Chopin... Do posledných chvíľ je s geniálnym skladateľom aj rezurekcionistický páter Aleksander Jelowicki, CR. Ten posledné chvíle hudobníka opísal v súkromnom liste kňažnej Ksawere Grocholskiej (neskôr vstúpila ku karmelitánkam), ktorý uverejňujeme v plnom znení.

Paríž, 21. októbra 1849

*Nech je pochválený Ježiš Kristus!
Prezácna pani!*

Ešte pod dojmom smrti Chopina píšem niečo o nej. Zomrel 17. októbra 1849 o druhej hodine nad ránom.

Už mnohé roky bol život Chopina akoby na vlásku. Jeho telo vždy mdlé a slabé sa čoraz väčšmi vzdalovalo od ohňa jeho génia. Všetci sa čudovali, že v takom zničenom tele ešte prebýva duša a zo svojej bystrosti nestráca rozum a srdce svoju zápalistosť.

BEZBOŽNOSŤ

Jeho tvár, bola studená ako alabaster, biela, priehľadná, a jeho oči, zväčša prikryté hmlou, niekedy iskrili bleskami pohľadu. Vždy sladký a milý a vždy horiaci dôvtipom, nadmieru čulý, zdalo sa, že už takmer patrí do zeme. Ale, žiaľ, na nebo nemyslel. Mal nemálo

dobrych priateľov, ale aj zlých, teda bez viery, ktorí boli zväčša, či prevažne, jeho čítelmi. A jeho vynikajúce triumfy v umení nepredstaviteľnými stonmi zahlušili v jeho srdci Ducha Svätého. Nábožnosť, ktorú bol získal z lona matky Poľky, bola už iba rodinnou spomienkou. A bezbožnosť jeho priateľov a priateľiek posledných rokov čoraz väčšmi prenikala do jeho vedomia a na jeho dušu dosadla ako olovený mrak beznádeje. A už len silou jeho vycibrenej slušnosti sa stávalo, že sa zo svätých vecí nahlas nevysmieval, že si z nich ešte neúťahoval.

V takomto žalostnom stave ho zachvátila smrteľná pľúcna choroba. Smutný chýr o blížiacej sa smrti Chopina sa mi dostal pri mojom návrate z Ríma do Paríža. Ihneď som bežal k tomuto môjmu priateľovi od detstva, ktorého duša mi bola o to drahšia. Navzájom sme sa objali a naše slzy nám povedali, že už mŕľ z posledného. Upadal a viditeľne

hasol, a predsa nie nad sebou, ale skôr nado mnou zaplakal, nariekajúc nad vraždou môjho brata Eduarda, ktorého taktiež miloval.

NEHCEM UMRIEŤ BEZ SVIATOSTI

Využil som jeho sentimentalitu, aby som mu pripomenul matku a touto pripomienkou v ňom vzbudil vieru, v ktorej ho bola vychovala. „Ach, chápem ťa,“ riekol mi, „nechcel by som zomrieť bez sviatosti, aby som nazarmútil svoju milovanú matku, ale nemôžem ju prijať, lebo už to nechápem ako ty. Pochopil by som ešte sladkosť spovede, ktorá vyplýva zo zverenia sa priateľovi, ale spovedi, ako sviatosti, nerozumiem. Ak chceš, tak pre tvoje priateľstvo sa ti vyspovedám, ale ináč nie.“

Tieto a podobné Chopinove slová mi stisli srdce a zaplakal som. Bolo mi ľúto, ľutoval som tú milú dušu. Chlácholil som ju, čím som mohol: či Najsvätejšou Pannou, či Pánom Ježišom, či najcitlivejšími obrazmi Božieho milosrdenstva. Nič nepomáhalo. Odhodlal som sa priviesť mu spovedníka, akého by chcel. Napokon mi povedal „Ak sa raz budem chcieť vyspovedať sa, tak iba tebe“. Po tom všetkom, čo mi povedal, som sa práve tohto najväčšmi zľakol.

>>>

Fryderyk Chopin na poslednej fotografii krátko pred smrťou

DAJ MI DUŠU FREDERYKA

Uplynuli dlhé mesiace mojich častých návštev, ale bez akéhokoľvek účinku. Modlil som sa však s nádejou, že táto duša nezhyne. Modlili sme sa za to všetci smrteľníci, najmä v čase rekolekcií.

Až 12. októbra večer ma volal doktor Cruveiller, aby som okamžite prišiel, lebo s ním niet reči. Zadržal som vzrušenie, keď som stál pred Chopinovými dverami, ktoré však prvý raz boli predomnou zamknuté. No po chvíli prikázal vpustiť ma, ale iba nato, aby mi stisol ruku a povedať mi: „Veľmi ťa milujem, ale nič nevrav, choď spať.“ Predstav si, kto to dokážeš, akú som mal noc!

Na druhý deň mal sviatok sv. Eduard, patrón môjho milovaného brata. Svätú omšu som obetoval za jeho dušu a prosil som Boha: „Ó, Bože lútosti! Ak je duša môjho brata Eduarda tebe milá, daj mi dnes dušu Fryderyka!“

Tak so zdvojenou starosťou som šiel k Chopinovi. Našiel som ho pri raňajkách, ku ktorým ma nikdy nepozýval, a povedal som: „Milovaný môj priateľ, dnes je mena môjho brata Eduarda.“ Chopin povzdychol, ale ja som hovoril ďalej: „V deň môjho brata mi prisľúb.“ „Dam ti, čo chceš,“ odpovedal Chopin a ja som odvetil: „Daj mi tvoju dušu!“ „Rozumiem, vezmi si ju!“ odpovedal Chopin i posadil sa na posteli.

Zachvátila ma nevysloviteľná radosť, ale aj strach. Ako vziať túto milú dušu a odovzdať ju Bohu? Padol som na kolena a vo svojom srdci som zvolal na Pána: „Vezmi si ju sám!“ Podal som Chopinovi ukrižovaného Pána Ježiša, v tichosti ho skladajúc do jeho dvoch rúk. Z oboch očí mu vytryskli slzy. „Veríš?“ opýtal som sa. Odpovedal: „Verím.“ „Ako ťa naučila matka?“ Odpovedal: „Ako ma naučila matka!“ A pazerajúc sa na ukrižovaného Pána Ježiša si v potoku svojich slz odbavil svätú spoveď. Prijal aj viatikum a pomazanie chorých, o čo sám poprosil. Po chvíli prikázal dať kostolníkovi dva razy toľko, ako je zvykom, ale ja som riekol: „To je veľa.“ „Nie je to veľa,“ odpovedal, „lebo to, čo som prijal, je nad každú cenu.“ A od tej chvíle zmenený Božou milosťou, pravdaže, samým Bohom, stal sa akoby iným človekom, povedal by som, že už svätým.

PRI PRAMENI ŠŤASTIA

V ten istý deň sa začalo skonávanie Chopina, ktoré trvalo tri dni a noci. Trpezlivosť, odovzdanie sa Bohu a často aj veľká radosť mu robili spoločnosť až do posledného dychu. Uprostred najväčších bolesti vyznal svoje šťastie

Teofil Kwiatkowski: Fryderik Chopin po smrti

tie a ďakoval Bohu, že až vykrikoval o svojej láske k nemu a žiadal o najrýchlejšie spojenie sa s ním. Hovoril o svojom šťastí priateľom, ktorí sa s ním prišli rozlúčiť, a bdeli vo vedľajších izbách.

Koniec ešte neprichádzal, zdalo sa, že dokonáva, až akoby stonanie umĺklo, prítomnosť odišla. Zľakli sa všetci a radom sa všetci natísli do jeho izby a s bijúcim srdcom očakávali poslednú chvíľu. Vtedy Chopin otvoril oči a vidiac ten rad, opýtal sa: „Čo tu robia? Prečo sa nemodlia?“ Všetci sme padli na kolena, ja som sa predmodlieval Litánie k všetkým svätým a ostatní odpovedali.

Deň a noc ma temer stále držal za obe ruky, nechtiac ma opustiť, a vrave: „Ty ma neopustiš v tejto rozhodujúcej chvíli.“ Pritúlil sa ku mne, ako keď sa dieťa v čase nebezpečenstva túli k matke. Podchvilou zvolal „Ježiš, Mária!“ a bozkával križ s veľkým zaničením viery a nádeje i veľkej lásky. Chvilami prehovoril k prítomným a s najväčšou citlivosťou povedal: „Milujem Boha i ľudí...! Som rád, že takto umieram... Sestra moja milovaná, neplač. Neplačte, priatelia moji. Som šťastný! Cítim, že umieram. Modlite sa za mňa! Do vídenia v nebi.“

Lekárom, ktorí sa usilovali udržať v ňom život, povedal: „Pustite ma, nech umriem. Už mi Boh odpustil, už ma volá k sebe! Pustite ma, chcem umrieť!“ A znova „Ó, je to pekná schopnosť predlžovať utrpenie. Keby to bolo na niečo dobré, na nejakú obeť! Ale na mučenie mňa a tých, čo ma milujú. Pekná schopnosť!“ A znova: „Spôsobujete mi neľútostnú prázdnotu utrpenia. Možno ste sa pomýlili. Boh sa však nemýli. On ma očisťuje. Ó, aký je Boh dobrý, že ma trestá na tomto svete! Ó, aký je Boh dobrý!“

Napokon on, čo mal vždy vybrúsený prejav, chcúc mi vyjadriť celkovú svoju vďačnosť a súčasne nešťastie tých, čo zomierajú bez sviatostí, neváhal mi povedať: „Bez teba, drahý môj, bol by som skapal – ako sviňa!“ Pri samotnom skone ešte raz vyriekol najsladšie mená – Ježiš, Mária, Jozef, pritisol si križ k ústam a k posledný dychom povedal „Už som pri prameni šťastia...!“ A skonol.

Tak zomrel Chopin. Modlite sa za neho, aby žil večne.

Váš v Kristovi ponížený služobník
Z. A. Jelowicki

Preložil EVP
(Medzitulky a odseky: redakcia)

INTELEKTUÁLNE A PÚTAVÉ ČÍTANIE PRE ŽENU S OTVORENÝM SRDCOM...

MIRIAM

Vychádzame už 10 rokov!

www.miriam.sk
miriam@miriam.sk
+421 907 160 854

Básnická múdrosť

Poézia očami kresťanského básnika

Na jeseň 2005 sa v rámci 10. ročníka celoslovenskej súťaže v tvorbe duchovnej poézie, prózy a drámy Gorazdov literárny Prešov konala konferencia, na ktorej odznel aj príspevok katolíckeho básnika TEOFILA KLASA *Básnická múdrosť*. Príspevok mal byť publikovaný v zborníku, ten však nevyšiel. S láskavým povolením autora uverejňujeme príspevok v plnom znení.

Ked' som sa zamýšľal nad témou, ktorú som si bol zvolil na danú príležitosť, nad tým, ako by som sa jej zmocnil, spontánne som napísal báseň inšpirovanú myšlienkou samou. Darma je, ženu kvetinou neudrieš a básnika témou o poézii nezahlušíš. Ibaže – to prvé, čo z toho vzíde, ak sa čas nezačne chvieť pred nekonečnosťou, bude asi báseň. A tak teda báseň:

Ave, čaša čiaš!

*Poézia, ušľachtilá Pani!
Máš vždy pre mňa nehu v pozdrave,
rigorózum v pravom poznávaní,
alúziu slnka po Ave.*

*Poézia, pozdrav nebasklonu,
mámivé sú tvoje volania.
Riskujem vždy pohľad za oponu,
akže ťa mám stretnúť spodrána.*

*Poézia, múdrosť neboslovია:
májovou ma krásou nasládzáš,
rituály ma už neoslovია...
Ave, Pani! Ave, čaša čiaš!*

Isteže. Je to báseň o poézii a súčasne báseň mariánska. Ale navodzujú mi aj v inej súvislosti myšlienku, ktorá mi teraz chodí po rozume.

REFLEXIA PREŽÍVANÉHO

Nie tak dávno som sa totiž dočítal, že sa ktosi v Nemecku veľmi seriózne podoberá preklenúť v recipovaní pomyselnú priepasť medzi básníctvom a filozofiou (v danom prípade medzi klasickým nemeckým básníctvom – Goethe, Schiller, Kleist, Novalis – a klasickou filozofiou vo všeobecnosti – Hegel, Heidegger etc.) bádateľsky podloženým konštatovaním, že vážna (totiž závažná, nie podenková) poézia sa v podstate zakladá na životnej filozofii, ibaže predkladanej nie v podobe vedeckých traktátov, ale v poetickej reflexii hlboko, intímne prežívanej skutočnosti.

Nerád by som sa hlbšie zamotával do tohto ustálenia, no v každom prípade si myslím, že v ňom možno vidieť čosi ako premostenie medzi svetom „kocmatých“ (tak nazývajú u nás aspirantov matematiky – mimochodom, slovo *aspirant* znamená čosi ako *dychtiaci*, čo má

čo do činenia s *duchom*) a medzi svetom „bláznov“ básnikov, vznášajúcich sa kdesi vo vetre, ktorý je klasickým symbolom Ducha (s veľkým *D*).

SVIETIACI MAJÁK

Duch veje, kam chce, vraví Písmo, a preto neradno básnikov odsúvať na vedľajšiu koľaj, ako sme toho svedkami, žiaľ, v našej slovenskej súčasnosti. Básnik je maják, ktorý má čím svietiť minulosti, prítomnosti aj budúcnosti. Je z nášho hľadiska určite pozoruhodné, na aký vysoký piedestál stále stavia básníctvo jedna z najstarších kultúr ľudstva, kultúra kórejská (klobúk dolu!). Pilierom jej literatúry je natrvalo poézia – Južná Kórea sa dnes môže chváliť viac ako 20 000 básnikmi. Sedemdesiatdvaročný plodný lyrik Ko Un, kandidát na Nobelovu cenu za literatúru, sa vyslovuje, že „*nemá básnické vzory*“, ale „*sa inšpiruje skôr vetrom, riekou a časom*“, vraj jeho súčasná tvorba predstavuje zmes skutočnosti a pochybovania a sám vo svojej poézii vidí „*prostriedok tvorenia sveta*“. „Dnes píšem básne, ktoré utvárajú nový svet,“ vraví. *Duch veje, kam chce*. A my by sme si z toho mali vziať prinajmenšom poučenie.

DAR VNÍMAŤ KRÁSU

U nás by sme mali reflektovať aspoň to, kam sa dostala vo svojich vrcholoch dodnes európska poézia, pre naše kultúrno-estetické povedomie smerodajná. Nie jej excesy, podmienené síce efemérnymi, ale už dlho pretrvávajúcimi omamnými opojeniami z hnilobného podhubia subhumánnych inštinktov, ktoré len zasmradzujú literárne povetrie. A mali by sme na toto poznanie nadviazať.

A mali by sme sa dostať k tomu, k čomu sa dostali svojho času tvorcovia modernej slovenskej katolíckej poézie, keď čítali Henriho Bremonda. Mali by sme si uvedomiť, že básníctvo v pravom zmysle slova je predovšetkým „*dar vnímať Božiu krásu, Božiu poéziu osobitným spôsobom a prevetelovať básnickú skúsenosť, to jest skúsenosť, ktorá je do veľkej miery a v istom presne vyhraničenom zmysle paralelou skúsenosti mystickej, do talentovaného ľudského slova*“, rozmnožujúceho a zveľaďujúceho ľudské poznanie nadmieru účinné prostriedkami síce verbálnymi, ale s neverbálnym zážitkovým „*medzitextom*“ skadiaľsi z transcendentna. Ved' čo už sprostredkujúajú vnímaniu človeka poetické obrazy plné pohybu, hudby, tvaru a farby, objavné slovné hry, vôbec zvukomalba a hra slov, rytmické opako-
»»»

vania, prekvapujúce rýmy a asonancie, nepreberné bohatstvo básnických figur a trópov, ak nie zážitky „estetickéj nevyčerpatel'nosti Nekonečna“?

Tu sa snúbi v recipovaní všeobjímajúcej Skutočnosti estetické s etickým, a tak nepriamo aj poetické s filozofickým, pretože poznanie najvyššej Krásy sprítomňuje svojím spôsobom poznanie najvyššej Pravdy a Lásky. To poznanie je zakaždým konkrétne, v plnokrvnom estetickom, poetickom zážitku, ktorý je „slovne neopísateľný, no pri tom všetkom slovne opisovaný“ – lebo básnika (čistého básnika – to je Bremondov pojem) na rozdiel od mystika („čistého mystika“) pobáda dychtivá túžba vysloviť sa, ba sústavne sa vyslovovať, obnažovať svoje vnútro, svoje najintímnejšie vnútro pred inými.

HUDBA, OBRAZ, POHYB

Estetický hudobný zážitok sa dá vyjadriť hudbou samou osebe, a veľmi účinne, až impozantne – ibaže hudba sama nenesie v sebe posolstvo jednoznačne reprodukovateľné pre rozumové vnímanie v pojmových kategóriách, a preto nie je z hľadiska konkrétneho poznania a jeho sprostredkovania jednoznačná. Vari tu neboli, povedzme, kantáty komponované na oslavu jedného štátnika a potom premenované na oslavu kohosi iného, kohosi z ideologickejšie opačného pólu?

Podobne tvarový a farebný zážitok sa dá vyjadriť výtvarným dielom samým osebe, a to práve tak excelentne – ibaže socha a maľba samy osebe (ak si odmyslíme, že spravidla zobrazujú videnie) takisto neprekračujú „symboloidnú“ hranicu „výtvarných výrokov“ do krajiny jednoznačných konkrétnych pojmových konštrukcií. (Ospravedlňujem sa za novotvar *symboloidný*; pod symboloidom si predstavujem oblasť, sféru, súbor symbolov, a tu má výtvarné umenie svoje výsadné právo, ibaže s iniciačným pozhnaním pojmoslovia!)

Ani pohyb sám, vo vlastnej réžii veľmi presvedčivý a v dnešnom živote dominantný, hoci od staroveku pokladaný za bytostnú podstatu jestvovania, ak sa bezprostredne vnímaný nepretvorí do umelecky reprodukovateľnej podoby, bez podopretia dodatočným a dostatočným slovným vyjadrením (román, divadelná, rozhlasová alebo televízna hra, film atď.), nezasahuje kategorickým spôsobom do utvárania racionálnej myšlienkovvej predstavy o svete.

SLOVO

Skrátka, vždy a všade slovo. Na prvom mieste slovo v sebvýjadrení člo-

veka a v ponímaní Skutočnosti. Slovo – v teologickej, ale aj sociologickej a psychologickovej rovine (ak už nehľadím na špecifikáciu filologickú). To je z hľadiska intímneho sebaurčenia človeka prvoradá. Prečo? Nuž vari preto, že *Slovo sa stalo človekom...* Skrátka, svet slova, svet pojmov, svet pojmových kategórií je pre človeka určujúci.

A ten človek toho sveta slova, sveta pojmov, sveta pojmových kategórií, skrátka *homo sapiens*, má odrazu básnickú skúsenosť zo sfér večného Slova, poetický zážitok čohosi nevysloviteľného, čo *bezpodmienečne* musí vysloviť! Dá „na papier“ čo aj skúsenosť „rozmenenú na drobné“, ktorá von-

koncom nemusí byť monumentálna, totiž z číro ľudského hľadiska taká, že sa jej zaznamenaniu jednoducho nebolo možné vyhnúť, ale môže byť azda úžasne prostá (a spravidla taká aj býva!), až banálna. A musí, musí ju vysloviť! A vysloví ju! Ale aj v tom sa môže zračiť pokora. Poetická pokora. Taká, akú preukázala Ježišova matka Mária pri zvestovaní: „Nech sa mi stane podľa tvojho slova.“

Básnická múdrosť, skrátka, nie je sofistickovanie, ale pokorné prijatie daru zhora.

TEOFIL KLAS

(Medzititulky: redakcia)

(Snímka a lustrácia: archív)

An advertisement for the magazine VOX. The background is a deep blue with a pattern of white, intricate snowflakes. The text is centered and reads: "Zháňate darček pre vašich blízkych?" followed by "Objednajte im časopis VOX". At the bottom, it says "Objednávky: vox.zdruzenie@gmail.com 0918 472 420".

Očakávanie príchodu

Michal Chuda

Advent

Advent je krásne čakanie.
Advent je ÁNO, nikdy NIE.

Advent je ráno, roráty,
nádej a pohľad usmiaty.

Advent je veniec modlitieb,
domov a mamin čerstvý chlieb.

Advent je svetlo do temnôt
a živá rosa ranných nôt.

Advent je ÁNO, nikdy NIE.
Radostné, pravé pokánie.

Teofil Klas

Rozhranie

Kvet z Božieho panenského kvetu
na mozol'nom rozhraní.

Božia Láska je tu.
A sme pozvaní.

Na odvetu.

Svetoslav Veigl

Adventná

Má kúzlo z detských očí utkané,
na srdci domov má.

V rachote bubnov
kto nám ju zachová?

Kvet z jari vpučí,
v jeseni sa hrúži do seba,
hľadá jas.

Volám vám:
pohľad'te do seba
zas.

V krútnavách polnočných
vzdychajú zeme prahy,
v bolestiach chvejú sa slová.

Živným perám priteká prameň
vlahy,
oživa ruža chorá.

V najmenších prstencoch zeme
prebýva s bremenom sladkým,
žije na sne.
Zatvára oči zľahka
a ústa nemé
v žiarivej chudobe
klonia sa ponad betlehemské jasle.

Zázračná hviezda vychádza
zaplašiť tmu a tieň.

V najtichšej chvíli zostúpia nebesá.

Zostúpia rosou na ruže
a Pána vydá zem.

Karol Strmeň

Advent

Neprotiviac sa Tvojej svätej vôli,
dvíhame kalich. Ticho sveta zíva,
aby sme tým viac pokorení boli.

Zuby nám stípli. Prežrie sa však skyva
a kyslý peceň bolesti sa doje.
Takí sme biedni. Ale Boh sa díva.

I zahanbené teš sa, srdce moje,
Veriaci, pejte, modlite sa v chajde
a zabúdajte hlad a nepokoje.

Po údoliach nás Božie oko nájde,
keď sa raz ozvú strašné Božie pery.
Kytice strojte, na organe hrajte,

nie z beznádeje, ale z čistej viery
v belostnom rúchu vyčkávajme rána,
akoby Boh už tíkol po pancieri

a vrchy išli sláviť svojho Pána.

(Úryvok)

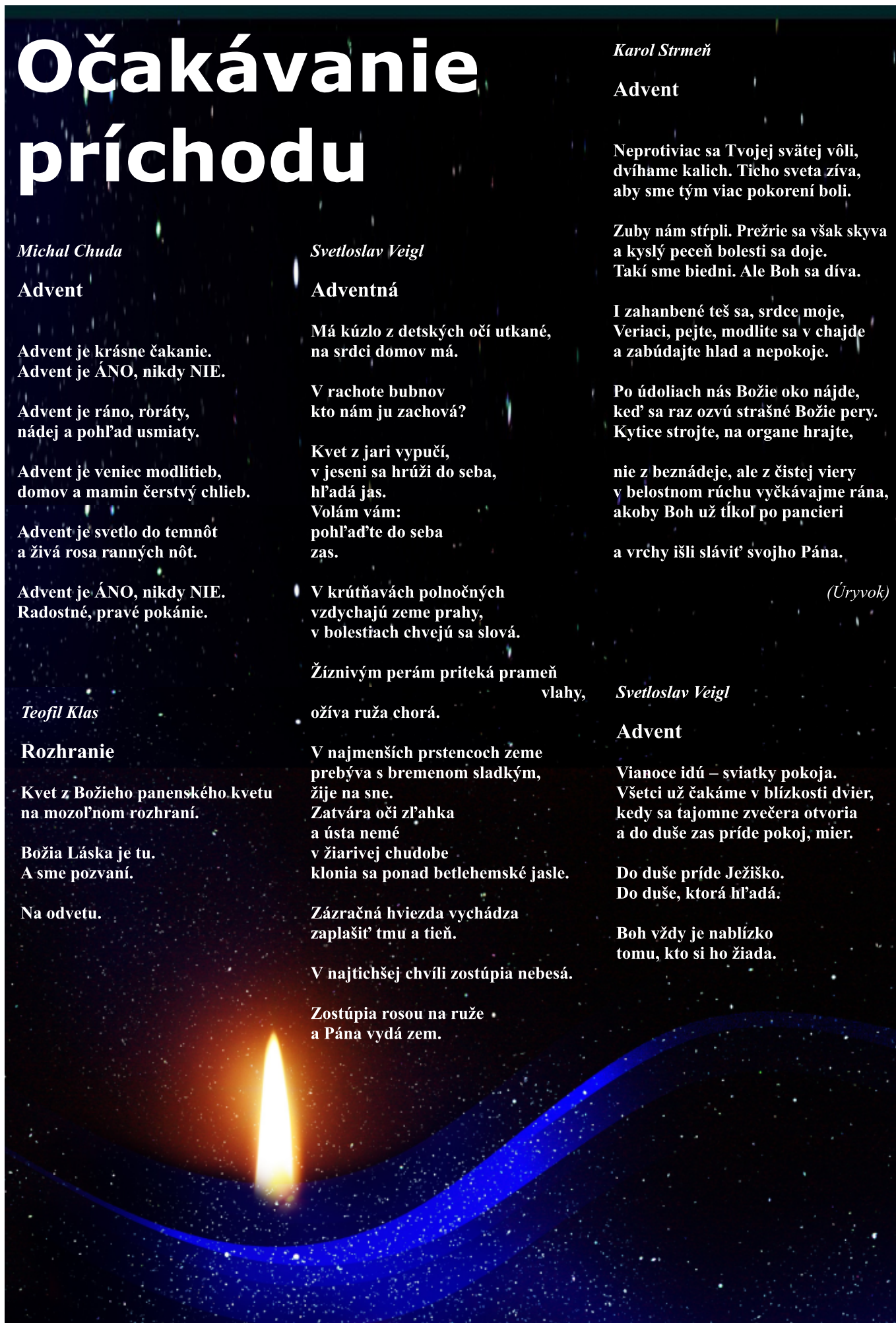
Svetoslav Veigl

Advent

Vianoce idú – sviatky pokoja.
Všetci už čakáme v blízkosti dvier,
kedy sa tajomne zvečera otvoria
a do duše zas príde pokoj, mier.

Do duše príde Ježiško.
Do duše, ktorá hľadá.

Boh vždy je nablízko
tomu, kto si ho žiada.

VIANOCE

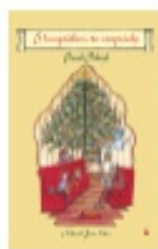
S KARMEITÁNSKYM NAKLADATELSTVOM
PRE DETI I DOSPELÝCH

S lampášikom do rozprávky

Pavol Prtkryl/Jano Valter

Ilustrovaná zbierka trinástich vianočných rozprávok určená pre deti vo veku 6-11 rokov prináša odpovede na zvedavé otázky o tom, prečo sú ľudia na Vianoce lepší, alebo čo by sa stalo, keby niekto zrušil najkrajšie sviatky v roku.

viaz., 112 strán, 9 €

Ježišove podobenstvá

Marianna Čaučková

Pod sa hrať! Taký by mohol byť podnadpis zošiti plného farebných ilustrácií, komiksov, hovorámov a receptov pre šikovné ruky, ktorý školákovi priblíži a hravou formou vysvetlí niekoľko Ježišových podobenstiev zo Svätého písma.

brož., 24 strán, 3 €

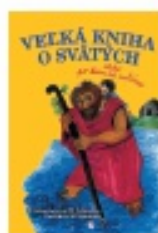

Velká kniha o svätých (alebo po kom sa voláme)

Věra Schaubertová, Michael Schindler, Martina Špírková

V encyklopedickej knihe s nádhernými ilustráciami, určenej pre žiakov základných škôl, ožívajú pútavé osudy známych i menej známych svätcov, aby nám prostredníctvom svojho života a pôsobenia prezradili tajomstvo, ako sa priblížil k Bohu a k ľuďom.

viaz., 142 strán, 12 €

Hviezdna noc

Jan Godfreyová, Honor Ayresová

„Jedna, dve... desať ovečiek kráčalo jednej hviezdnej noci cez kopec blízko Betlehema. Tam uvideli anjela s radostnou novinou o dieťati v jaslách...“ Kniha určená pre deti vo veku 3-6 rokov hravým spôsobom rozpráva o noci, keď sa narodil Ježiško a zároveň ich učí nové slová a čísla.

viaz., 26 strán, 4,99 €

Biblia ku krstu

Lizette Ribbonsová, Paola Bertoltnová Grudtnová

Nové vydanie pútavej knižky s krásnymi ilustráciami je ideálnou prvou knižkou pre novorodeniatko a vhodným darčekom ku krstu. S krátkymi príbehmi zo Svätého písma mu jeho najbližší pomôžu urobiť prvé kroky vo viere.

viaz., 141 strán, 9 €

www.kna.sk

Moja modlitebná kniha

Anselm Grün

Nemecký benediktín v knižke ponúka výber modlitieb na rôzne príležitosti a stáva sa kvalitným duchovným sprievodcom pre každodenný život. Okrem svojich vlastných myšlienok do knižky zaradil žalmy, hymny a modlitby významných osobností.

viaz., 225 strán, 8 €

Väzenie zamknuté zvnútra

Kateřna Lachmanová

Jestvuje dvojaký typ duchovnej neslobody – „väzenie neodpustenia“ a „väzenie samospravidlivosti“. V prvom prípade niekto človeku ublížil a on nedokáže povedať „odpúšťam“, v druhom prípade sa on sám previnil a nedokáže poprosiť o odpustenie. O možných príčinách takéhoto stavu, o ťažkostiach s tým spojených a o ceste ako z nich von hovorí táto kniha.

brož., 172 strán, 5,90 €

Rok 2016 s autormi Karmelitánskeho nakladateľstva

Katolícky nástenný kalendár s fotoobrazmi Mikuláša Jacečka a s myšlienkami autorov, ktoré nájdete v knižkách Karmelitánskeho nakladateľstva (sv. Terézia Avilská, sv. Augustín, sv. Terézia z Lisieux, Max Kašparů, Mons. Viliam Judák, Vojtěch Kodet).

formát A3, cena 5,50 €

Knižky si môžete kúpiť v knižkupectvách Karmelitánskeho nakladateľstva:
U sv. Ondreja na Župnom námestí v Bratislave, U sv. Ondreja na Mostovej ulici v centre Ružomberka,
v našom e-shope: www.karmel.sk, alebo objednať cez zásielkovú službu: zasielky@kna.sk, tel.: 02/33 00 27 39

UMENIE DUCHA - Návrat súčasného umenia do chrámu

Madona

V jezuitskej Kaplnke Sedembolestnej Panny Márie v Piešťanoch pokračuje projekt pod názvom **UMENIE DUCHA – Návrat súčasného umenia do chrámu**. Projekt vytvára priestor pre diela súčasného umenia, ktoré odzrkadľujú kresťanské poslanstvo. Navracia ich do chrámu, kde kvalitné súčasné umenie – z rôznych dôvodov – často chýba.

Obdobie adventu je časom vnútornej prípravy a očakávania narodenia Ježiša Krista. Advent má svoju dynamiku aj vnútorné i vonkajšie symboly. Tie nám pomáhajú pripraviť sa na toto výnimočné stretnutie, ktoré nie je len pripomienkou historickej udalosti, ale aj aktuálnym pozvaním k hlbkej vnútornej premene.

Adventné obdobie integruje všetky naše zmysly. Od kolied cez vianočné vône po obrazy Svätej rodiny a Panny Márie s Ježiškom, ktoré k Vianociam neodmysliteľne patria a tvoria protiváhu koncoročného zhonu. Dávajú nám možnosť v modlitbe vstúpiť do Betlehema a prežiť stretnutie so Svätou rodinou a s tým, ktorý sa „stal človekom,

aby sme sa my mohli stať Božími deťmi“.

Zobrazenie Panny Márie s Ježiškom má bohatú ikonografiu. Reprezentatívne zobrazenia Panny Márie na tróne (ranokresťanské umenie) v gotike a najmä v renesancii postupne vystriedali menej formálne, civilnejšie zobrazenia zvyrazňujúce osobný vzťah medzi matkou a dieťaťom. Umenie moderny k tradičným ikonografickým zobrazeniam pristupovalo z nového uhla pohľadu. Diela umelcov už nevznikali iba na objednávku a neboli viazané presnými pravidlami.

Umelci mali v tvorbe slobodu a zobrazenia sakrálnych tém odzrkadľovali ich postoje aj osobné svedectvo. Zobrazenie Panny Márie často prepájali

so zobrazením vidieckych žien, vytvorili typ tzv. vidieckej madony – nájdeme ho napríklad u Ľudovíta Fullu či Mikuláša Galandu.

VLADIMÍR HAVRILLA v počítačovej grafike interpretuje ikonické dielo Mikuláša Galandu *Madona* v rôznych, vyše päťdesiatich umeleckých štýloch (kubizmus, pointilizmus, expresionizmus atď.), čím vytvára akýsi slovník moderného umenia. Prezentované dielo predstavuje abstraktnú madonu vytvorenú akoby niekoľkými ťahmi štetca, ako skicu, redukciu na podstatné gesto, symbolickú poctu tvorcom abstraktného umenia, ale aj odraz vlastného postoja.

P. LEOPOLD SLANINKA, SJ

Ktože je ten Boh, v ktorého veria kresťania? Čím sa odlišuje kresťanstvo od nekresťanských náboženstiev? Čo to znamená, keď kresťania vyznávajú Boha ako „Otca“, „Syna“ a „Ducha svätého“? Kniha prináša odpovede aj na tieto otázky a predstavuje živo a pre každého zrozumiteľným spôsobom kresťanského trojediného Boha. Umožňuje ho tak nie len lepšie spoznať, ale zároveň je i pozvaním naučiť sa ho milovať. Dnešná doba ponúka dostatok dôvodov, aby sme svoju pozornosť upriamili na základnú a podstatnú otázku viery, na otázku Boha.

Teologická fakulta Trnavskej univerzity
Vydavateľstvo Post Scriptum

pozývajú na stretnutie s profesorom

P. KARLOM JOSEFOM WALLNEROM OCist

rektorom Filozoficko-teologickej vysokej školy Benedikta XVI. pri cisterciánskom kláštore Heiligenkreuz neďaleko Viedne, kde vyučuje dogmatiku a teológiu sviatostí; venuje sa tiež pastorácii mládeže, známy je svojimi fundovanými, no príťažlivo podávanými prednáškami o viere, je autorom viacerých úspešných kníh.

Podujatie sa uskutočňuje pri príležitosti vydania slovenského prekladu jeho knihy

**AKÝ JE BOH?
ODPOVEĎ KRESŤANSKEJ VIERY**

a autor na ňom prednesie prihovor na tému „Otázka Boha ako výzva pre budúcnosť Európy“

Utorok, 15. december 2015, 18.00 h
Aula Teologickej fakulty Trnavskej univerzity,
Aloisianum, Kostolná 1, Bratislava

Záštitu prevzal dekan Teologickej fakulty
doc. ThLic. Miloš Lichner SJ, D. Th.,
ktorý prednesie úvodné slovo

www.postscriptum.sk

PUTOVANIE RELIKVIÍ SV. TERÉZIE Z LISIEUX

10. 1. 2016 NEDEĽA

BRATISLAVA – PETRŽALKA – KOSTOL SEDEMBOLESTNEJ
PANNY MÁRIE
BRATISLAVA – DÓM SV. MARTINA
NOC – KOMUNITA KRÁĽOVNEJ POKOJA MOČENOK

11. 1. 2016 PONDELOK

NITRA – DOLNÉ MESTO – FARSKÝ KOSTOL
NAVŠTIVENIA PANNY MÁRIE
NITRA – KLOKOČINA – FARSKÝ KOSTOL SV. GORAZDA
NOC – SLUŽOBNICE DUCHA SV. USTAVIČNEJ POKLONY
NITRA – ZOBOR

12. 1. 2016 ÚTOROK

STARÉ HORY – BAZILIKA NAVŠTIVENIA PANNY MÁRIE
BANSKÁ BYSTRICA – KATEDRÁLA SV. FRANTIŠKA XAVERSKÉHO
NOC – SESTRY BOŠÉ KARMELITÁNKY DETVA

13. 1. 2016 STREDA

DETVA – FARSKÝ KOSTOL SV. FRANTIŠKA Z ASSISI
LUCENEC – FARSKÝ KOSTOL NAVŠTIVENIA PANNY MÁRIE
NOC – RODINA PANNY MÁRIE STARÁ HALIČ

14. 1. 2016 ŠTVRTOK

ROŽŇAVA – KATEDRÁLA NANEBOVZATIA PANNY MÁRIE
NOC – SESTRY BOŠÉ KARMELITÁNKY KOŠICE

15. 1. 2016 PIATOK

GELNICA – FARSKÝ KOSTOL
NANEBOVZATIA PANNY MÁRIE
KOŠICE – SEMINÁRNY KOSTOL
SV. ANTONA PADUÁNSKEHO
NOC – BRATIA BOŠÍ KARMELITÁNI LORINČÍK

16. 1. 2016 SOBOTA

MICHALOVCE – KLÁŠTOR SV. TERÉZIE Z LISIEUX,
KONGREGÁCIA DCÉR BOŽSKEJ LÁSKY
VRANOV NAD TOPĽOU – BAZILIKA MINOR
NARODENIA PANNY MÁRIE, PAVLÍNI
NOC – KLAUZÚRNE REDEMPTORISTKY
VRANOV NAD TOPĽOU

17. 1. 2016 NEDEĽA

PREŠOV – GRÉCKOTATOLÍCKA KATEDRÁLA
SV. JÁNA KRSTITEĽA
PREŠOV – SEKČOV – FARSKÝ KOSTOL KRISTA KRÁĽA
NOC – KLAUZÚRNE REDEMPTORISTKY KEŽMAROK

18. 1. 2016 PONDELOK

KEŽMAROK – BAZILIKA MINOR SV. KRÍŽA
POPRAD – KONKATEDRÁLA SEDEMBOLESTNEJ PANNY MÁRIE
KRÁTKA ZASTÁVKA – NEMOCNICA VYŠNÉ HÁGY
NOC – KOMUNITA BLAHOŠLAVENTIEV OKOLIČNÉ

19. 1. 2016 ÚTOROK

RUŽOMBEROK – FARSKÝ KOSTOL SV. ONDREJA
NOC – KOMUNITA SESTIER SATMÁROK RUŽOMBEROK

20. 1. 2016 STREDA

NÁMESTOVO – FARSKÝ KOSTOL SV. ŠIMONA A JÚDU
TRSTENÁ – FARSKÝ KOSTOL SV. MARTINA
NOC – FARSKÝ KOSTOL SV. JOZEEA KRIVÁ NA ORAVE

21. 1. 2016 ŠTVRTOK

ŽILINA – KATEDRÁLA
ŽILINA – SOLINKY – FARSKÝ KOSTOL DOBRÉHO PASTIERA
ŽILINA – VLČINCE – FARSKÝ KOSTOL SEDEMBOLESTNEJ PANNY MÁRIE
NOC – FARSKÝ KOSTOL SV. JAKUBA KYSUCKÉ NOVÉ MESTO

22. 1. 2016 PIATOK

TURZOVKA – FARSKÝ KOSTOL NANEBOVZATIA PANNY MÁRIE
TRENČÍN – SÍDLISKO JUH – FARSKÝ KOSTOL SV. RODINY
NOC – KOMUNITA KRÁĽOVNEJ POKOJA RADOŠINA

23. 1. 2016 SOBOTA

TRNAVA – KATEDRÁLA SV. JÁNA KRSTITEĽA
NOC – FRANTIŠKÁNI TRNAVA

24. 1. 2016 NEDEĽA

BRATISLAVA

www.terezka.kkp.sk

**Zháňate darček
pre vašich blízkych?**

**Objednajte im
časopis
VOX**

Objednávky:
vox.zdruzenie@gmail.com 0918 472 420

**Objednajte si
dvojtyždenník o náboženstve a kultúre
VOX
Celý ročník
si môžete objednať
kedykoľvek v priebehu roka.
Neprídete tak nielen o jednotlivé čísla, ale ani o prílohy.**

**Ročné predplatné je 10 eur,
polročné 6 eur.**

**Do správy pre prijímateľa kvôli identifikácii platby
uved'te
priezvisko a adresu**

VOX
**Dvojtyždenník o náboženstve
a kultúre**

Vydáva Rada pre vedu, vzdelanie
a kultúru KBS
Adresa redakcie: Dvojkřížna 4,
821 06 Bratislava
ISSN 1339-3634
Vychádza dvojtyždenne v pdf podobe.
Cirkevný cenzor: ThLic. Zdeno Pupík, PhD

Šéfredaktor: Mgr. Pavol Prikryl
tel. +421 915 793 811,
e-mail: vox@prikryl.sk,
prikryl62@gmail.com

Predplatné si je možné objednať
e-mailom alebo telefonicky:
vox@prikryl.sk
+421 915 793 811
Číslo bankového konta:
SK20 0200 000000 7516949112